

ცისკარი.

1871

აპრილი

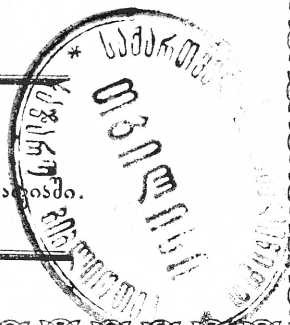
წელიწადი მეთხუთმეტე.

წოდებათსხულებათა:

- I. — რედაქციისაგან. : : : : :
- II. — იერუსალიმისკენ მოგზაურობა. : : : : : :
- III. — ქალზედ. (ლექსი.) — ჩემს მცნობს. კნ. ვეპტ.
ერის-თავის ლექსებითგან.
- IV. — ლუკიანე. (მოთხრობა.) : : : : : :
- V. — ასანა ლეკის თავს გადასავალი. : : : :

ტფილისს.

მარტიკუხიანის ტიპოგრაფიაში.

12.

რედაქციის სავან.

რედაქციაში მივიღეთ მესხეთითგან, სამცხე-საათაბაგოს მღუდელთ-მთავართ ზ მწეემსთ დებულება ძველს დროს, ერთის იქაურის მცხოვრებლისაგან, რომელიცა ოდესმე ეოფილან იმისნი მამა-ზაზანი ქართუჭლნი, რომლისა გვარი არის ვახანაძე ზ, რომელიცა ახლა გამაჭ-მადიანებულია. ეს არის ჯუსუტა-ეფენდი, მცოდნე კარგად ქართულის ენისა ზ მწიგნობრობისა; კაცი მოხუცი, თითქმის ოთხმოც წელიწადს გადაცილებული. როგორც მკითხველი იმის საკელის წოდებითგანა სცნობს, ის არის ეფენდად სერთვისში, ესე იგი მოღლების უფროსი. იმას გამოუკსაენია ეს ძველი დებულება, შემდგომს წიგნთან: (ეს არის სამწუსარო, არა სჩანს ამ დებულებითგან, წელიწადი, თუ როდის ეოფილა.)

„ბატონო წიგნთ მბეჭდველო, ვისაც კი ვიცნობ აქა, ეველას ამასა ვთხოვ, თუ ვისმე რამ ძველი კელნაწერი ქართული წიგნები აქუს, მე გამომიკსავენონ; ეს მწადიან თქუწნთუს, რომ ეკების დაიბეჭდოს ზ არ დაიკარგოს. ბევრს ალავს მინასავს ძველი წიგნები ბეკების ოჯახებში, მაგრამ მაღამენ, რადგანც მისჩანთ

რღაც ძვირფას საუნჯეთ. ახლა ეს არის მივიღე ერთის აჭარაში მცხოვრებლისაგან ეს ძველი კელთნაწერი და სწრაფად გიგზავნი. უკეთუ გამოადგება თქვენს წიგნთ-საბეჭდავს, ინებეთ დაბეჭდვა. უკეთუ, მოვიხელთე კიდევ ამ კვარი რამ, მაშინათვე სწრაფად მოგართმევ.“

სამცხე-საათაბაგოს მღუდელთ მთავარი და მწეპისნი ესენი არიან:

აწვევრული გვირგვინი ბოსონიანი არს. ამისი სამწესო ვუიბის კორტნეთის შუა რომ წყარო სდის, ამას ზეით ხეობა და სადგური, სულ აწვევრია. დიასამიძის სახლი ახალციხეს არის და ახალციხის წყლის გაღმართი გურიის წარდგომამდისა.

კუმურდოელის სამწესო, ხერთვის ზეით, სულ ვახუთის ხევამდინ, ერთი სამღუდელმთავროა.

ამხანელის სამწესო, გური შოთას აქეთ, სულ თორთომი ტაოზ ქვემოთი, არტანუჯს თავი საკრულავი ჰქეიან. იმას აქეთი გაღმით ორჯოხის მთას აქეთი, სულ საკაკასიძოა, ის ჰირ-ტრანპიზონის მთას გარდმოდმა.

ანხელის სამწესო სამ წყალს აქეთი, ხანცხას და ოპიხას შუა, დახატულა რომ არის, იმისი ქვემოთი ნიკლის ხევი, გაღმა და გამოღმართი, გონიის სამსღვრამდინ.

მტაბეუარის სამწესო, დასატულას სუდათი, ანაკეროს აქეთ, სულ შავშეთი, მიჭისიანი, ბატონი კათოლიკოსი იმ ქუჭენის ეპისკოპოსია, თავიც იმ მხარისა ის არის. აჭარა, დანდალოთ სუითი ამასა აქუს ღ დანდალოთ ქვემოთი აჭარა, ქუთათლის სამწესო არის.

წუურწვაბელის სამწესო, სურძის სასლი, ბოცოთ სუვი, სურთვის ქვეით, სულ იმისია.

წვაროსთველის სამწესო, სუვითი ღ იმას სუით შატაკაციო, კოდის სამხლვრამდინ მტკვრის სათავის აქეთი, არტანისა.

ერუშნელის სამწესო, ტოლაშოს სუით სულ არტანა კოდის სამხლვრამდინ.

ვალაშკელტერის სამწესო ვასეგან სუითი, ვალშვეის აქეთ სინუსი ღ დეფაბონის აქეთი.

ანელის სამწესო, სულ ხარმშტიანი ღ შირვოანი ღ მადას ბერეთი.

კარელის სამწესო, სულა, კორი ღ კოლისა, ოლთისის სამხლვრის გარდმოღმა გხევიანი ღ კალხეგანი.

ბანელის სამწესო. ბანი, ტაოსკარი, ფანასკერტი, შარისის სეობა, ოლთისი ღ ნამუცვანი.

დაშნელის სამწესო. კოლა ღ სორტეგანი ვარსსალსედ მიდგამდინ.

ამა ეპისკოპოსთა მაკურთხებელი ღ უფროსი საქართუჭლოსი ღ აფხაზეთის კათალიკოსია. ამათ კვლად არის ესე უოველი. —

იერუსალიმისაკენ მოგზაურობა.

(შემდეგი.)

XVI.

საკვირველი ეს არის, იერუსალიმს ისე საღმრთო გრძნობაში ვერ მოუყვანივარ, როგორც საღმრთო გრძნობაში ღ ატყაცებაში მომიყვანა ნაზარეთმა. როგორც შეჭფერის წმინდას ქალაქსა, ნაცვლად სიმძვიდისა, სიწუნარისა ღ მოწეენისა, მე ვნასე ჩემს გარშემო საშინელი სმიანობა ღ წუთის-სოფლიური სრუნვა. დრო იყო ვახაფხულისა, აღდგომა გვიანლოვდებოდა ღ ძლოცველნი ათასობით მოდიოდნენ ეველა ქუჩისუბითგან, იმათი მოსვლა ქალაქს უფრო სმიანობას უმატებდა.

ყოველს წელიწადს იერუსალიმში მოდიან სალოცავად უფრო მეტი ნაწილი ბერძნები ღ ურები. როდესაც მოახლოვდება აღდგომა, ორი სამის კვირის წინად, დაიწყობენ მოსვლასა. მომეტებულნი ნაწილნი მოდიან ეკვიპტითგან, სირიითგან, სომხეთითგან, პატარა აზიითგან, კოსტანტინოპოლითგან, რუმელიითგან ღ

მრთელის რუსეთითგან. ეველას მოაქუს თან საქონელი საფაჭროთ, არა მოკებისათჳს, არამედ დასაფარავად გზის ხარჯისა. დედაკაცები უფრო მომეტებულნი არიან მლოცვაუბში, ვიდრე მამაკაცები, რომელთაცა თან მოჭყავთ თავიანთი წვრილი ემაწვილები.

ეს ხალხი მოდის ზღვით ზე გამოდის იაფას ნავთ სადგურში. რამდენიმე სასლობანი ერთად იკრიბებიან ზე იჭყრენ კემსა, ბერძნებისასა. დიდხანს დადიან გზასედ, რადგანც დამანჯკოლებელი მიზესები ბევრს ალაგსა ხედებათ, ამისათჳს რომ ოსმალეთის ქვეშევრდომნი, ცდილობენ, სადაც მოახელონ ქრისტიანი მოგზაური, გაეულიფონ რაც კი შეიძლება. ამ გვარს მოგზაურობას დიდი უბედურობა ზღვეს თანა. მე ვნახე ერთხელ ზღვის ნაპირს, როდესაც კემითგან გამოსსეს ნაპირს მლოცველნი ქრისტიანები, რომელნიცა იერუსალიმში მიდიოდნენ ჩემსავით, ზე რომელნიცა ეჩქარებოდნენ, აღდგომას იქ დავესწროთო, ზე იმათმა ნახვამ ტირილი მომტვარა. ავით მეოყები, დაღვრემილები, დამტვრეულ დაჩესილები დაღალულობისაგან, გაუვითლებულები. სჩანდა რომ გზასედ დიდი ტანჯვა მიუღოთ. როდესაც მშვიდობით გამოვიდნენ ეს საცოდაუები, დაიხოქეს ზე დაიწვეეს კალაობით ლოცვა ზე ზირჯვარის წერა.

როდესაც გამოდიან ზღვითგან იაფას ნავთსადგურში მლოცვაუები, აქ იჭყრენ აქლემებსა ქირით, ან ჯორსა, ან ვირსა ზე ან კიდევ ცხენს ზე ამ სახით მიდიან წმინდას იერუსალიმის ქალაქში. ქრისტეს საფლავ-

ვის ეკლესიის კალაზანში, დიდს შეიდანსუდ, რომ კარიოთ ზ ნასოთ, სწორეთ ბაზარი გეგონებათ, ან იარმუკა. მლოცვაეებიც აწობენ აქ სავაჭრო საქონელსა ზ ალაგობრივ ვაჭრებიც თავიანთსას, არის ერთი დიდი ადებ მიცემობა, უეანი, სმიანობა, მისვლა-მოსვლა ზ როგორც ზღვის ტალღა ისე მიდის ზ მოდის ეს იმოდენა სსუა ზ სსუა სარწმუნოების ხალხი. მრთელი ევროზა მომივლია ზ არსად არ მინახავს ასეთი განაღებული ვაჭრობა, როგორც ვნახე ქრისტეს საფლავის ეკლესიის წინ.

როდესაც შეველი ეკლესიაში, ვნახე ჭდევა ხალხისა, ეს უნდა მოგახსენოთ, რომ ეკლესია ძრეელ დიდია. აქ ივენენ ბერძნები, რომაელები, სომხები. მღუღლები ეველა თავის სარწმუნოების წეს აღსრულებდა, სსუა ზ სსუა ალაგს, ზოგი გამოდიოდა, ზოგნი შედიოდნენ, ზოგნი ერთის კუთსითუან მეორისაკენ მიდიოდნენ, ზოგნი იცინოდნენ, ზოგნი ლაპარაკობდნენ. რასაკვრველია ლოცულობდნენ კიდც ქრისტეს საფლავსა ზ შესაწირავიც მიჰქონდათ.

ჩემი დიმიტრი, რომელიცა იყო მთარგმნელი, ეველგან მატარებდა ზ მახვენებდა სსუა ზ სსუა სანახავებსა. ის კიდევ ეოფილიყო იერუსალიმში ზ მამასადამე ეველა იცოდა. როდესაც ვილოცე ქრისტეს საფლავი, ახლა გამიყოლია ზ დამატარა რაც რამ შესანიშნი იყო.

წმინდა საფლავი მღებარეობს ქალაქის საუკეთესონაწილში, სადაცა დგას ჩინებული დიდი ეკლესია, რომ-

მელსედაც სუძოთ მოგახსენეთ. ეკკლესიის სანახაობა დიდებული არის; ის არის მოგრძო ღ ჩავარდნილი ძირს მიწაში, შესავალი ცალის მხრითგანა აქუს, ასე რომ შედისართ, რამდენიმე კიბე უნდა ჩახვიდეთ ღ მერე ზირ ღ ზირ დაინახავთ შორს, სამსხვერპლოს, სადაცა ანთია მრავალთ უმრავლესი სამთლები, ეს ადგილი არის ეველასედ უწმინდესი მრთელს იერუსალიმის ქალაქში. როდესაც ნახავთ ამ წმინდასა ალაგსა, მაშინ მოისურვებთ გოლგოთას ნახვასაცა ღ ჰკითხავთ ვისმეს დავიქირაონ ცხენი, რომ ეგები მინამ მზე ჩავიდოდეს ახვიდე გოლგოთასედ. ამ კითხვაში რომ სარ, უცებ შეიტყობ, რომ გოლგოთა იქავე არის, ეკკლესიის მეორეს ეტაქაში.. მართლადაც, რა ახვალთ ცამეტის ფენის კიბეს, თუ არა ვცდები, დავხვდებით ოქროთი გადაკრული ადგილი, სადაცა ამართული იყო ჯვარი მაცხოვრისა ღ მასთან ორის ავასაკისა. ეველა ეს გავიკვირდებათ, მაგრამ რომ კარგათ გაფხსრიკოთ ღ გადავიკითხოთ საღმრთო წერილი ასე უნდა იყოს, ამისათვის რომ სადაცა ჯვარს აცვეს ქრისტე, იქავე ახლოს აკლდამაში დასაფლავეს, მაშასადამე ეს დიდი ეკკლესია ორივე ადგილსა ჰფარავს.

ქრისტეს საფლავის ეკკლესიაში კიდევ მრავალნი შესანიშნავნი ადგილები არიან. აქ ერთს სვეტთან რა მიაკრეს მაცხოვარი, როგორც სტანჯეს; იქ იმ ადგილს დაუდგამთ თავსედ ეკლის გვირგვინი.

იერუსალიმის ქალაქი აღშენებულია მთებში, რო-

მელსაცა შემოსვეული აქუს კარშემო ავრეთვე მთები. ოსმალეთის მთავრობის კელში რადგანც არის იერუსალიმი, ამისათვის იმას სმაცა აქუს. როდესაც სსჟა ზ სსჟა ქრისტიანთ სარწმუნოების სამღჳდლოთ მოუვათ ერთმანერთი უთანსმოება, მაშინათვე თათრები გამოერეიან ამათ სადმითო საქმეში ზ ესენი უწვევტენ ამ საქმეს; აქ რასაკვრველია უანგარებოთ არ იქნება საქმე გათავებული, თუ ერთ-ერთმა მსარემ ფული არა მისცარა. ბევრჯელ მოხდება სოლმე, რომ ორნივე მსარენი ამლევენ. ეს დიდად სათაკილოა ჩუწნ ქრისტიანეთათვის, მაგრამ ვინ არის ჰატრონი! რაც რამ შესაწირავი შემოდის იერუსალიმში, იქაც თათრების მთავრობას წილი აქუს ზ ამისათვის ჰეავს კაცები, რასაკვრველია თათრებთავანი, დადგენილი, რომელნიცა თვალურს აღვენებენ შემოსავალსა ზ ანგარიშობენ. იერუსალიმში ბერძნებს ჰირველი ადგილი უჭირავთ; ფრანგები ამასედ ჯავრით ისოცებიან ზ იკონებენ იმ დღეს, როდესაც უზირველესობა თითონა ჰქონდათ, ჰირველი ნახოლეონის დროსა.

აღდგომის შემდგომს, მლოცვაები მიდიან სსჟა წმინდა ალაგების თაყვანის საცემად, რომელნიცა არიან იერულალიმის ასლოს; მაგალითად: იოანე ნათლიმცეპელის უდაბნოში, ბეთლემში ზ უმეტესად მდინარე იორდანეზედ, რა არის იბანონ შიკ. მოგზაურების ჰირველი განსრავა ეს არის, მლოცველთათვის, ეველა მლოცველი, მამაკაცები, დედაკაცები ზ ემაწვილები, ჰერან-

კებით ჩადიან იორდანის მდინარეში, როდესაც ამოდინან, ამ ჰერანებს ინახაძენ ზ სიკუდილის დროს, რა აცმევენ, ამითი იმარხებიან.—

მე უეურები იერუსალიმში მცხოვრებთ ებრაელთა, ჩუჭნი მსხნელის მტანჯველთ წარმამადგენელთ; ძრიელ მსურდა შემეტეო, თუ ასლანდელნი ეს ებრაელნი როგორ უეურებდნენ ამ სადმროთ სახარების სიტყვებს, ბოლოს შვეტეე ზ მეტად მიამა, რომ დამტკიცდა სახარების სიტყვები. ერთი ებრაელი ქრისტეს სარწმუნოთ მოქმედებას არა უარს ჰყოფდა, მაგრამ ამ სასწაულს მინსწავებდა, ღრმად მაგიის ცოდნასა. რასაკვრველია ამ კვარი სიტყვის გაგონება ევროპიელისათჳს, არაფერია, ამისათჳს რომ მსწავლული ხალხი დიდი ხანია დარწმუნდა, რომ მაგია არის სიცრუე.

ბეთლეემს მშუჭნიერი სანახაობა აქუს. ისა მღება-რეობს მაღალს ჩინებულს გორაზედ. აქაური მღვიმე, წმინდა ალაგი, მიცემული აქუსთ ფრანკებს, ბერძნებს ზ სომხებს. სამსხვერპლოს ქვეშ რომელსედაც ანთია გაუქრობელი კანდელი, არის ქვის ფიცარი, დაფარებული იმ წმინდა ალაგზედ, სადაცა იშვა იესო ქრისტე. იმის ახლოს არის იქვე კვერდზედ, ბაგა, სადაცა დასდეს ერმა იესო.

იქ ახლო-მანლოებში, არიან გამოქვაბულნი კლდეები მრავალს ალაგსა, სადაცა აუენებენ საქონელსა ახლაცა მწეემსები, მე ეს თითონ ვნახე.

უველგან აქ თათრები სდევნიან ქრისტიანებს, რო-

მლის მიხედვით დაღონებული ხალხია ჭ მოწუნილი. თათრებში ჩვეულებათა აქუსთ, ქალებს დაკეტილში ინახამენ, მაგრამ ქრისტიანების ქალები კი ვველვან შეგსვდებიან, ამახედაც ძრეელ აწუხებენ თათრები ქრისტიანებსა. ბეთლეემს ამ შემთხვევაში საკვრეელი საქმე დამართვია, იქ ადრე დიდ ძალი თათრები დგომილან ასე, რომ ქრისტიანები შეათედნიც არა ეოფილან, მაშასადამე ეს მომეტებულნი მცხოვრებნი ცოტა მცხოვრებთ ქრისტიანებს ძრეელ შეაწუხებდნენ; ამ ქრისტიანების ქალს ხომ ვინა ნახამდა თვალითა, რადგანც თათრებში ეს აღკრძალული იყო. უცებ ამ ბეთლეემის თათრები ძაჭმად აღის წინა-აღუდგენენ ჭ არ უნდოდათ დამორჩილებიყვნენ, ამ საქმეში ქრისტიანები სრულებით არა რეულან; ეს რომ შეიტყო ძაჭმად-აღიმი, გამოგსაუნა ჯარით აღი-ფაში, ჭ რაც რამ თათრები იყვნენ ბეთლეემში, ემაწვილებიც კი, დედაკაცანი-კაცანიად, სრულებით მუსრეს, ასე რომ მხოლოდ დარჩნენ ქრისტიანები. როდესაც ბეთლეემში მიველი, ქრისტიანებით იყო სავსე, ერთი არა ეოფილა მცხოვრები თათარი, ეს მეტად მესიამოვნა;—იქაურმა უმანკო გასათხოვარ ქალებმა გამაკვირვეს! საკვირველი თხსება ქქონიათ. როდესაც დაინახამენ ქრისტიანს მესაურსა ჭ ნახამენ რომ კეთილი კაცი არის ჭ ბოროტება იმაში არა მოიხოვება რა, მოვლენ ჭ შორი ასლოს კმაეოფილებით უეურებენ. როდესაც დარწმუნდებიან, რომ ამ მოგსაურსედ ამათმა ნახვამ, ბოროტ-განზრახვით არ იმოქმედა, ჭ როდესაც

დარწმუნდებიან, არის მშვიდობიანი ღ კეთილის გულისა, მოვლენ ასლოს, დაუწეებენ ლაპარაკსა ბერძნულს ენაზედა, მოჭკიდებენ კელსა ღ ზოგჯერ ნაღებსაც მოუტანენ, რა არის ასიამოვნონ როგორც ქრისტიანს მგზავრსა. — მაგრამ თუ მცირე რამ ბოროტება შენიშნეს მგზავრში, სრულებით გაიფანტებიან ღ სასიხლრად დაუწეებენ უურებასა. — აი რა კეთილშობილური თვისება სჭირთ ბეთლემის უმანკო ქალებსა!

XVII.

როდესაც მიველი მშუტნიერის გალილიას სანახავად, მზე ის-ის იყო ჩადიოდა, სახლები მოყომრალთ მოჩანდნენ ორ მთის შუა სეობაში, მხოლოდ ერთის შენობის გუმბათსლა ადგა მზის შუქი როდესაც შევედი, ეს იყო მინარეთი. შემოთ თავში ძღებარეობდა სოფელი ნახარეთი.

ლათინების მონასტერში, სადაცა იმ ღამეს ჩამოვსდი, არის აღმენებული ფრანგების ეკლესია. მეორე დილით რომ ვარეთ გამოველი, მშუტნიერი ევაფილების სუნი მომხვდა ცხვირში, მე ვიყავი ნახარეთში!

რამწავს სიემაწვილეში გონებას მოველი ღ ვკითხულობდი საღმრთო ისტორიასა, იმავე წამითგან მსურდა ძრეელ წმინდა ალაგების ნახვა, უმეტესად ნახარეთისა. როდესაც იქ ვიყავი, სინარულისაგან აღარა მე-

სმოდა რა. ერთი ბერი ლათინთ მონასტრისა, გამძღვა წინ ღ წამიუვანა ღუთის-მშობლის ეკკლესიის სანახავადა. სამსხვერწლოში ენთო ათასობით სამთელი. როდესაც შეველი ეკკლესიაში, ჰაერი იყო კეთილ სურნელიანი ღ ხეში გული თითქოს რაღასაც შესწოდდა. მე დავინთქე სამსხვერწლოს წინ ღ ვემთხვიე ღუთის—მშობლის სატსა.

კეთილი ბერი, მინამ ვემთხვეოდი ხატსა, არჩეულა ერთს ჩონჩხს გასაღებებსა, მეზე გამძღევანა ეკკლესიათგან ღ გზასედ მელაპარაკებოდა, თუ როგორი სადილი დაგესვდებოდა მონასტერში. ეურს უგდებდი დიდს ქურადლებით.

—როდესაც ჰალესტინითგან დაბრუნდები, შემოიარეთ ჩემთან, მეუბნებოდა ის კეთილი ბერი, — ღ მე დაგისვდრებ ოქროს ღვინოსა ღვინიის მთაში დაწურულსა. დაულით ღ მოვიტანოთ წმინდა ალაგების კეთილნი მოსამსახურენი; რომელნიც ცოცხალნი არიან, დაულით იმათი სადღეგრძელო.

—დაღ, მიუკე მე, დაულით სადღეგრძელო იმ კეთილის ჰალესტინის ბერებისა, რომელნიცა ასე მკვიდრად ადგანან ქრისტეს საწმუნოებასა ღ ასე ერთგულებით უვლიან წმინდა ალაგებსა.

მართლად ღ საკურულად მტკიცედ არიან ჰალესტინის ბერები საწმუნოებაზედ. მე რომ იერუსალიმში ვიყავი. ფრანცისკანების მონასტერში ჩამომხდარი, სადაცა ბინა მქონდა, ორმოცნი ბერნი იყვნენ. ესენი სულ ჯან მრ-

თელნი ჭ საღნი, მაგრამ წარმოიდგინეთ რა უბედურება ეწიათ! რამდენიმე დღეში ისე გაწუდნენ, რომ ორმოცოთიგან, მსოლოდ და დარჩნენ ცხრაშეცნი, იმათ მონასტერში გაჩნდა ჭირი. როდესაც წამოველი იქითგან, სამის თვის შემდგომს გაჩნდა იქ ჭირი, ეს ბერები შეწუხდნენ, ისინი სომ ვერ დაუტყვევდნენ ღუთის სამსახურსა ჭ ეს რჩევა შეადგინეს, რომ მონასტერს არ მოძორებოდნენ. იერუსალიმში, რა გასშირდა ჭირი, კათოლიკენი მიმართავდნენ ღმერთსა, სთხოვდნენ გამოხსნასა ჭ ამის გამო მოუმატეს ლოცუას. რა წირვა ლოცვის შემსრულებელი არა ჭევიანდათ, გაუგზავნეს კაცი ფრანცისკანის მონასტერის ბერებს აესრულებინათ ეს საღმერთო წესი უოველ დღე. ამ ორმოც ბერთა დაწესეს თავიანთში რიგ რიგით უოველ დღე თითო წასულიყო ქალაქში ჭ გადაესაღნა წირვა-ლოცვა. მეორე დღეს დილით რა ეს ბერი დაბრუნდებოდა ქალაქითგან მონასტერში, გალავანის გარეთ სენაკში დარჩომილიყო, რომ ჭირი არ შეეტანა, მსოლოდ თავისი მოსვლა ეცნობებინა ამით, რომ დაერეკა ზარი, რომლის თოკი გავლებული იყო იმ სენაკამდინ განკებ ამისათჯს, ჭ თუ ზარს ვერ დარეკავდა, რომ იმის სანაცვლოდ ახლა სხუა ბერი წასულიყო ქალაქში, ეს იმის ნიშანი იყო, რომ ჭირს ანუ მოეკლა, ან ავათ მეოფს, მოსულს სენაკში, არა ჭეონდა ღონე დაეკრა ზარისათჯს, ამასობაში ოც ჭ ერთი ბერი მოკუდა, ასე რომ დარჩნენ მსოლოდ ცხრაშეცნი.

იერუსალიმის ბერების მეუფროსე არის ერთი, რომელსაცა ზატოვსა სცემენ მეუფრის ღირსებითა, იმასა აქუეს სასახლე ჭ მოსამსახურენიც მრავალნი ახლავან. —

ქალს.

მარად გეტრფი მშუტნიერო შენის სილვის მოძეც ნება,
ნახერწყალი მცირე გრძნობის ვის აქვს მსწრაულ და გე-
მონება,
ნულარ მადენ ცრემლის ღვართა განმიქარვე მჭუნვარება,
ადობრწყინდი მზისა სსივო მით განმინათლე გონება.

ესე ვედრება მისძინე ვითხოვ ამა მოწყალებას,
ლალებრ მოწ ტუჩებსა ზედან ღირს მეავ სანგრძლივ
დაკონებას.
ესე ჭმუნვა მით მომისზე ჩემს გულს გიძღვნი დ გონებას,
ნეტარების ის მინუტი საუკუნოდ მომცემს შუებას.

მარქვი სატროფოვ ვისდამე არს გული შენი მიზი-
ღული,
რად არა გრძნობ ტროობის ცეცხლით ვინც არს შენ-
თუს დადაგული,
ისძინე ამას ოდენ გთხოვ ჩემი გქონდეს სიბრაღული,
ამით მეცა სიკუდილადის ვიქმნა შენი შეწირული.

ნუგეში ჩემის სიცოცხლის მიმეფარა საუჭარელი,
 ისარნი მის ღაწვთ დამწველნი, ჩემთჳს იქნა ცეცხლებრ
 მწველი,
 ნაზნი მისნი მიმოწსევა მჭვრეტელთაგან საკვრველი,
 ორბებრ გული მასთან ჰფორინავს ვინც არს ესრეთ ჩემი
 მკვლელი.

სსჯანი ჰლანეგნი შენებრივ არ არიან ნათლიერი,
 ოდეს გიხილავ განგვრთები რა არს ესრეთ შევნიერი!
 ფიქრ მოცული ვაზრობ ამას ვენერა არს ზეციერი,
 ომიწოსაც სჩავრავ ამით ხარ ბუნებით მეცნიერი.

ნეტარ მას მინუტს ოდესცა შენ გამოკრთოდი ვით
 მთვარე,
 ვითა ვარსკვლავნი სსჯა ზ სსჯა ქალნი გეხვივნენ შენ
 გარე,
 ხანგრძლივ გიჭვრეტდი შემექმნა გული ტრფობითა მგსნე-
 ბარე,
 ბედმან მიმუსთლა განკშორდი აწ დღენი მეონან მე
 მწარე.

თვალოთა ჩემთათჳს ხარ სატრფო სახილველად სასუ-
 რველი,
 ამა სოფელს შენს უკეთესს სსჯა სიხარულს არას ველი,
 მასმინე შენი ტკბილი სმა აღარ ვიქმნა ცრემლით სველი,
 არ გამიწერე, არ აღმიგსნო მწუხარების ცეცხლი მწვე-
 ლი!

იღიებრ სოფლის გამონატვის ფრთითა მფრინაო,
 იუაჳ კმა-ყოფილ ძაღალ-გრძნობით იხარე ძმაო,
 ვის ძალუძს სოფლის ზღ დიდ საგანთ ცხოზა საკმაო,
 მისთჳს წარსულთა დროთა გლოჳა არის ამაო.

შენებრ ჭაბუკნი სსჴანი ჯერეთ უცნობნი სოფლის,
 ვით მცირე ერძანი უმეცარნი უგრძნობნი ვოფლის,
 აზრობენ მხოლოდ დრონი შეების ძალიად განვლილს,
 ზ მსცოვანება შეექმნებათ მიზეზად სწავლის.

შენ ძათ სრულიად განესწავუე კონიერებით,
 თჳთ ბუნებაძან აღგამაღლა ნიჭიერებით,
 მანჳე შეკმოსა საკურველის შეენიერებით,
 კმართებს იშუებდე ესოდენის ბედნიერებით.

კნ. ეკატ. ერის-თავისა.

(შემდეგი.)

გავიწიე წინ ღ გავიქეცი. ბებური გადაიშლადარტა. მკვი მივბოდი. რომ ნახა ბებურმა ჩემი უკან დაბრუნება აღარ შეიძლება, მოჭევა ვიერილს, არ იქა, ვირი გა-
მექცაო ღ ლამაზ ტუვე ქალსა ჭსთსოვდა ვმევედა. ის
საწვადი ქალიც მაშინათვე გამოვარდა. სანახაობა ამ
ღროს, ჩინებული იყო. ვირი ფილოსოფოსი, რიტორი,
გრამმეტიკოსი ვომებოდა ბებურს დედაკაცსა, რომელსა-
ცა ვჭირ კუდი, მერე როგორ გადაიბარცა მიწასუდ!

ამ ღროს სსუბა გამინდა თავში სცემი! როდესაც
იმ მშუწნიერმა ქალმა ეს სცენა ნახა, ერთმა სანიველო
ფიქრმა გაუელვა თავში. მოვარდა ჩემთან სირბილით,
როგორც ელვა ღ ისეთის სისწრაფით შემომძსტა ზურ-
გსუდ, რომ იმისმა სისწრაფემ გამაჯვირვა. ოჭ, რა ბე-
დნიერებნდ მივიდე ესა! მერე ისიც რა, შემამაჯდა თუ
არა, დამიწყო თავის ჰაწაწა ფესებით გვერდებში ცემი!
ძრიელი საბერძნეთის ღმერთანი დაცხმარსენ შენ მშუწ-
ნიერო ქალი: არა, ღმთის გულისათუზს, რომელი ვი-
რი იქნება, მართლად ისეთი ვირი, რომ შენისთანა
მშუწნიერი ქმნილება ზურგსუდ უჯდეს ღ არ გაიქცეს,
თუნდა ჯანაბისაკენ! —

მივბოდი ჭენებით გზასუდ. ცალკე ის ფიქრი, რომ
გადაურჩი ჩემს მტანჯველებს ღ ცალკე ის ნეტარება,
რომ იმისთანა ღამასი ქალი ზურგსუდ მიჯდა, მამსნე-

ვედნენ ზე მივრბოდი კარე რამ ცსენსედ მომეტებით, სეზური დედკეცი თვალითაც აღარა ჩანდა.

ლამასი ქალი ღოცულობდა გზასედ ზე სთხოვდა ღმერთებს ეშველას, რომ მტრებს ვადარწომილიყო. როდესაც დასრულა ღოცუა მომიბრუნდა ახლა მე აღერსით ზე სსუა ზე სსუა აღთქმით: „აბა ჩემო კეთილო ზე ერთგულო ვირო, ჩქარა, ჩქარა რაც შეგეძლოს გასწიე.“ თან დაყვავებით მისომდა მშუტნიერს ბროლის კელს კისერსედ. „თუ რომ მიმიყვან მამა ჩემთან, თავის დღეში მუშაობას თვალით ვუღარა ნახავ ზე ვოველ დღე სამჯურ, მოგეცემა დაჩუქული მშუტნიერი ქერი!“

ჩუტნი დასასვენებლად შევდქით ერთს აღავს, სადაცა ვსა ორად იყოფოდა, რადგანც დავრწმუნდით რომ შიში აღარაფისგნით გექონდა ზე სამშვიდობოს ვავედით, უცებ, სად იყო ზე სად არა, ის ჩუტნი წვეული ავასაკები თავს კი წამოკვადგნენ.... ვათენებული იყო ზე მამინათვე ვიცანით, რასავჯრველია, იმავე წამს დაგვიჭირეს ზე შეგვეყენეს.

— ოჰო! სედავ ეს ჩუტნი ლამასი, როგორი ეშმაკი ქალი ყოფილა! ვვიროდნენ ოთხივე კუთხივ ავასაკები. აგრე შორს, სად მიბმანდებოდი ჩუტნო მშუტნიერო? მერე ისიც ამ დროს!.. ვეკობა არ ვეშინიან მაცთურებისა!.. არა ლამასო, მოდი აქა, ჩუტნი ვიჩვენებთ ვსასა....

ამას რომ ანბობდნენ, თან დაცივებოდნენ.

მამინათვე უკან დამბრუნეს. ამ უბედურებამ კელ-

მეორეთ დამბობრუნა ფქსის ტკივილი, ამისათჳს, რომ მოვდიოდი, ვკოჭლობდი.

— ე! ე! ჩუწნო მტრედო, ანობდნენ ისინი, რა მომდევდნენ უკან, — ეგ სად წავსვლია შენი სიეოხადე? წუღან ძლიან კარგად მიბროდი, თითქოს ფრინავსო, ახლა, რა მოგელანდა!.. არა, რა მოგეწვენა?.. ძლივს მიხანხალეს!..

ამ სიტყვასვდ მომავოლეს სასრე სასრესედ უანგარიშოთ. ეს ტანჯვა ჩემი იმ სიარულში, ბოლოს ამითი გათავდა, რომ ერთი ფქსი დამამტვრიეს სრულებით.

როდესაც სახლს მივანლოვდით, ვნახეთ რომ ბებერი დედაკაცი კლდისაკენ გადაკიდებული, კისერსედ თოკ მოჭირებული ეკიდა, იმან იცოდა რომ ტყვე ქალის განარვისათჳს, ავასაკები ცუდად მოეკიდებოდნენ, ისევე ის ამჯობინა, ეელსედ თოკი მოეჭირა, გადაკიდებულიყო კლდისაკენ ზღაერწო თავი. ამათ რომ ნახეს, ერთი კი განხარხარეს, მერე შეაჭრეს თოკი ზღაერდა ეს დედაკაცი იმ ფიალო კლდესედ.

რამწავს სახლში შევიდნენ ავასაკები, მაშინვე იმათი ზირველი საქმე ის იყო, რომ ლამაზი ტყვე, თოკით მაგრე შეკრეს. როდესაც დარწმუნდნენ რომ ის ვეღარ გაიქცეოდა, დასდნენ ვასშამსედ ზურის საჭმელად.

მანამ სადილს გაათავებდნენ, სულ იმ ლამაზ ქალსედ ლანჩარაკობდნენ.

— რა უეოთ ამ ქალს, რომელიცა გაგვექცა? ჰკითხა ერთმა.

—რა უნდა უფოთ, — მოკვო ძეოტყმ, — გადვანდოთ კლდეზედ ზე გაუქნოთ ბუნრის კვალსა. დირსია, ეს უძ-
გსაფსო! მოგუძან ვირი ზე... მართლსა ხომ სსჭა არა
მოუძანრანსრა.

—ძავას ვინა ჩივის, რომ არა დაგუქნონ გსახედ,
წავიდოდა, ქეჭენას შეატკობინებდა, ერთ დამეს დაგუქ-
ცემოდნენ ზე დაგუქნოდნენ.

—მართალია!. აბა ერთი კარგათ ვიფიქროთ ძმეო,
რომ დაგუქნოთ ამის სიტყვით, რომ თაუბს დაგუქნო-
ვინებდნენ.

—თქმა აღარ უნდა რომ აგრე გვისამდნენ. ამ წვე-
ული გოგოს წყალობით.....

—უქველია აგრე იქნებოდა. — ფიროდნენ ერთის
ხმით ავასაკები, ბასესისგან განსურებულები.

—გადაუნადოთ!

—სისხლით!

—ეც ცოტა!

—მოკვლათ!

—ათასჯერ რომ მოკვლათ, მაინც ცოტა მოკვათ!
ძამ რა უფოთ, მოდი კლდეზედ გადაფხვოთ!

—არა, არა, თუ ათასჯერ სიკუდილი არ შეიძლება,
ისეთის ტანჯვით უნდა მოკვლათ, რომ ათას შე-
კონანსწორებოდეს!..

—ძალიან ტანჯვით!

—ისე რომ დიდხანს ვერ მოკუდიეს!

—აბა რაკო?

რაც რამ დასჯა დაუწესეს იმ წვეულებმა, მანც ცოტათი მიანდათ.

—მოითმინეთ ძმებო. სთქუა ერთმა, —ისეთი რამ მოვიგონე, რომ გავიკვირდებათ!

—აბა რა?

—თქვი!

—ჩქარა!

—აი, რა: ჯერ ეს წვეული ვიღო უნდა მოგვლათ, უთუოდ უნდა მოგვლათ, ეს წვეული რაღაცა ნაირი რამ არის. თითქოს ფილოსოფოსი არისო, სან იმ დროს დაიწყოინებს, როდესაც დრო არ არის; სან განუღებია იმ დროს გსასედ, როდესაც შიშს მოველით; ჭ სან უცებ დაკოჭლდება სოლმე... როგორა გკონიათ, ამას სულ ეძმაკობითა შვრება!.. იუნიტერსა ვუიცნავ, რომ ამას სულ ოსტატობით სხადის!.. როდესაც სასრეებს მივაყოლებით სოლმე, ჭ მაშინ ფესს გაიმართავს.

—ღირს ვიღი, ამდენ ლაზარაკად! დავიჭიროთ ჭ სულ ლუკმა ლუკმათ დაუჭრათ, თუნდა ასედავე ამ საათში.

—არა. იცით რა ვქნათ. ვიღი გავატყავთ, ეს გოგო შიგ ტყავში შევასვიოთ ისე, რომ მარტო თავიდა უჩნდეს ჭ გადავქნათ კლდესედ, ან არა ჭ, დავაგდოთ მინდორსედ სადმე.

—მერე?

—მერე ჭ მერე. მერე სიცხე დააჭერს, მერე დაღვება, მერე ვვაგები შემჭამენ, ან მკელი.. ეს კარგი იქნება, ამისათვის რომ მალე ვერ მოკვდება ჭ დიდხანს იტანჯება.

—ოჲ, ვე ძალიან კარგი იქნება! ძრეულ კარგი! ერთად დაიუვირეს ავასაკებმა!. ეს კარგი მოგონებაა!

—აგრე, გათავდა საქმე. შეუდგეთ ჯერ ვიზის საქმეს!

—ნახაკურველია უნდა შეუდგეთ. თუ არ ღამით, დღისით სომ არ იქნება.

—არც ისე ღამე უნდა იყოს, განსიადის დროს, რომ უფრო მარჯვეთ გაუბტვათ.

—ძალიან კარგი, — მას ამადამ სეირსა ვნახავთ! ის წვეულები, ამ გვარ ბაროტ განსრახვით, მსიარულეებდნენ.

მე რაღას მეტევი მკითკველი? მე მესმოდა ჩემსედ შედგენილი საშინელი განხინება. მე მესმოდა ეს სისამაგლე, გამოთქმული მოუხეშავის ვნით, რომელშიაც იყო აურაცხელი გრამმატიკის შეცდომა, თითქმის ვოფელს სიტყვაში. რა უნდა მექმნა? ჩემ მდგომარეობასედ ველანანს ვიტევი ამის მეტს, რომ მეტის შიშისაგან, ჭკუვ დაძებნა, დაფიკარგე... მაგრამ ამასთანავე ის უფრო მეღავდა, რომ უმანგო ქაღს ეს უსაშინელესი ხვედრი მოვლოდა. დაესსენ მე მოკლებული ვეოფილიყავი იმ ბედნიერებს, რომლითაცა ტკებთან კაცები, დაესსენი რაც უნდა ექმნათ ჩემოჯს ზ იმ უბედურს საწყაღს, რას ვემართლებოდ, რომ მე შევიქენ მიხესი იმისთანა ტანჯვით სიუდღილის მიცემისა!.. ეს ფიქრი მამდიოდა ზ მრთელის ტანითა ვთრთოდ; ვეიქდებოდი, ვიკარგებოდი, თაფი დამავიწყდა.

როდესაც განთიადმა მოატანა, სიკუდილის შიშმა აძიტანა, დამაწუებისა კანკალი და ველოდი საძინელის განჩინების აღსრულებას.

უცებ შემომესმა ფეხის ხმა. „ვათენდა, ვიფიქრე მე, ახლა კი მოდიან ბოროტ განსწრსვის შესასრულებლათა მეთქი.“ ჩამოუშვი როგორც სულით სნეულმა უურები. არ გაუგვია ნახევარ საათს, შეიქნა ვაჟანი, ჩოჩქოლი და გინება, უუურებ, — წარმოიდგინეთ ჩემი მდგომარეობა! სამოცამდინ შეიარაღებული კაცები შემოხვევიან ავაზაკების სასლსა. ერთმანერთის ხანჯლების ჯახაჯუსი, ვერილი, კენუსა დაკოდილებისა ისმის ოთხკუთხივ. უცებ, გამოვარდა სახლითგან, ერთი ძალაღმაღალი უძაწვილი კაცი, ჯან მრთელი, რომელსაცა ეჭირა გელში, ტვეე ქალი.

ვიფიქრე. უთუოდ ეს ქალი, ახლა სხუა ჭირში ჩავარდა მეთქი, უცებ ეს კაცი ვხედავ, უძახის ქალს ნამდვილს სახელს; ვხედავ, ქალმა იცნო ეს ხმა, გაახილა სინარულით თვალები და მოესვია.

ვერა რომელი ვირი, ვერა რომელი რიტორის ენით, ვერ გამოთქვამს იმ სინარულს, რა სინარულიც ვიგრძენი მე იმ დროსა. მეტის სინარულისა და სიამოვნებისაგან, კინაღამ გულს შემეწუსდა.

მაშინათვე შევიტეე რაც ანბავი იყო. ის იყო საქმო ამ ლამაზის ქალისა; ამ წვეულ ავაზაკებს, ქორწილის დამის წინათ, მოეტაცნათ ეს ქალი. კარგია რომ ასე მოხვდა. ეს რომ ასე არ მომხდარიყო, ამ ავაზაკ-

გების ბინას ვერავენ მოაგნობდა; მე სიმ გამომასანდ-
მებდნენ ამ წუთი სოფელს, ჩემთვის დაბნელებულს, ამ
ქალის გულისხმავს, იმისმა საქმემო ქუჭყანა შეძრა.
გამოსთხოვა მთავრობას შეიარაღებული კაცები, დაუწყო
ძებნა, მიაგნო, 'სოვი დაიჭირეს & სოვი იქვე დახოცეს.

ახლა კი გაგვეხსნა ბედი, ეს ლამაზი ქალი, შე-
სვენს ჩემ სურგსედ & მარტო მე მიმეყანდა გზასედ.

მავრამ სისხარულით კი მოვდიოდე, — ჩემს სიცოც-
ხლეში, ესე იგი, იმ დღითგან, რა დღითგანაც შევი-
ქენი ვირბად, ასე არ ვამაუობდი, როგორც ახლა ამაყად
მოვდიოდე.

ეს კიდევ არაფერი. სისხარულითგან გზასედ, ვერო-
ვინებდი ჭახვო, დასწევულა იუნიტერმა, საიდან მამდიო-
და ასეთი ჭახე სმა; მეც არ ვიცი! ამ სმაში ისეთი
ზარბივით კრიალი ისმოდა, რომ რომელს სოფელშიაც
მიჭევანდათ ეს ქალი, იქ შეიტყეს, ხალხი გამოვიდა
მოსაკებებლად & ულოცავდნენ მეფეს, ზატარმლის დაბ-
რუნებას. ისინი იყვნენ სოგნი ნათესავნი & სოგნი ერთ
ქუჭყნელნი ჩუჭნის მშუჭნიერის ზატარმლისა, დიდის
ანბით მიგვიყვანეს სსსლში.

უნდა მოგახსენოთ რომ მშუჭნიერმა ქალმა, არც მე
დაძვიწყა. რამდენი ალერსი & მადლობა მოდიოდა ჩემ-
ზედ! როდესაც მიველეთ, იმისის ბძანებით, მრთელი
ახური იმდენის დარჩეულის ქერით გამიმსყეს, რომ არა
თუ ვირს, მრთელს ეროს თვეს, ეროს კარვს მჭამელს
აქლემისაც ეყოფოდა.

დაიწეეს ქორწილი, მშუტნიერი გათხოვდა. რა ან-
ბავი იყო; რა სიხარული!

„იმ წუეულს ზალესტრას, ძალღად მანც ვექციე,
ვირად გახდომას; ვუიქრობდი მე, როდესაც უურობდი
ძრავალთ უძრავლესნი ძალლები ესევეოდნენ დანარჩენ
ხორავს, სამხარეულოთგან გადმოურილსა.

რამდენიმე დღის შემდგომს, ლამაშმა ჰატარმალმა
უანბო თავის მამას, თავის თავს გარდასავალი ზე ჩემი
ნამსახურობაც, რომლისათვისაც სთხოვდა, დავევიდოდო-
ვებინე.

—დიდის კმაყოფილებით, მიუგო მამამ, —ამ დღი-
დგან, შენს სვედრში მონაწილეობის მიძღებს, ეძლევა
თავისუფლებას; ის ახლა განთავისუფლებულია; ახლა
ყოველი ფერი უხვად ექნება, თავის სიამოვნებისა ზე
ნებიერებისათვის; დაე იცხოვროს თავის სურვილისაძებრ;
ეკ იპოვნის დღეითგან ბედნიერებას, ცხენების სასოკა-
დობაში, რომელნიცა ბალასობენ მშუტნიერს მინდორში.

ამის შემდგომს დაუძახა ერთს თავის მეჯინიბეს ზე
ჩამაბარა იმის მფარველობას. მეჯინიბემ წამიუვანა ცხე-
ნების ჯოგში. ჩუტნი ერთიან გაგვირეკეს სამოვარ მინ-
დორზედ.

არ გაუვლია ორსა, თუ სამს დღეს, რა არის უფრო
უკეთ დავიჭერ თვალ უურს ამაზედაო, მეჯინიბემ წამი-
უვანა თავის სახლში ზე ჩამაბარა თავის ცოლს. მე ვი-
ფიქრე, აქ უკეთ მდგომარეობაში ვიქნები მეთქი. მაგ-
რამ ეს წყალობა იაფათ არ დამიჯდა. მეღალთაოლლა,

(ეს საველი ერქვა მეჯინიბის ცოლსა) კარგი სახლ-კარიანობის მოძლევი დედაკაცი იყო, რომ მნახა, უსარგებლოთ ვეთრევი თავისუფლად, გამიჩინა საქმე. ზირველად წისქვილის ქვებს მიძაბა, მატრიალებინებდა ზ მაფქვევინებდა სოობალსა! რაც სოობალი ჰქონდა, თუ ქერი სრულებით დაუფქვი, დრო იყო ახლა მოეცა ჩემოთვს დასვენების ქაში, თქუწნ არ მაძიკუდეთ! ჩემ საუბედუროთ მეღალოზოლლა, ისეთი სახლის ერთგული ზ მჩხო იყო, რომ ეველასაგან რჩებოდა. გამიჩინა უფრო მძიმე სამუშაო. მრთელი სოფლის საფქვავი, სულ კისერწხედ მაძახვია, რაძდენი მცხოვრებნი იევენ ამ სოფელში, ეს მსოლოდ ერთმა იუპიტერმა იცის! მარტო ეს ტანჯვა კი არ იყო ჩემი, რომ მრთელი დღე სამუტში ვიყავი; აქ მარტო ჩემი სხეული კი არ იტანჯებოდა; იტანჯებოდა ჩემი ამზარტავნებაც. რადგანც მაფქვევინებდნენ, დაეხსენ დაეფქვევინებინათ თავიანთ სახლისათვს ჩემ მეზატრონებს; ეს რაღა ღვთის რისხვა იყო, რომ მრთელი სოფლის საქმეც მე ამკიდეს ზურგხედ; მერე მაშინ, როდესაც რომ გონებინა ვირი ვიყავი, ვირი ფილოსოფოსი, ვირი რიტორი ზ კრამმატიკოსი, მეტის მეტი მჩხო იყო ის წუეული მეღალოზოლლა, იმ ქერს, რომელსაცა ადრე მე მაძლევდნენ საჭმელად, ახლა ის ინახავდა, მაფქვევინებდა, სცრიდა, — წმინდა ფქვილისგან აკეთებდა ქაღებს თავიანთვს საჭმელად ზ მე მიურიდა ქატოსა.

სახლის მეურნეობის დმერთავ ცერრერი, შენ დაან-

თქვე ვეულა ჩინებული მეღალაზოლლასსავით სასლკარო-
ანობის მოძლეული სასლის ჰატრონი!..

აქაც მიღალატა ჩემა ბედმა; ვერც აქ აღმისრულ-
დნენ იმედები; აქ ხომ ასე ზ ცხენების ჯოგშიაც ვერ
ენახე კარგი ზ კეთილი! გარწმუნებთ რომ, ამჰარტავა-
ნსა ჰირუტევეთ ჯინშის საქონელსა, რომელსაცა უწო-
დებენ ცხენს, სრულებით არა აქეს გრძნობა სტუმართ
მოყვარეობისა. რაში ეტეობა ღუთას გულისათვის: რამ-
წავს დამინახავდნენ თუ არა სამოვარს მინდორზედ ცხე-
ნები, მისულს, შეჭქნიდნენ ერთს ყოფას, თითქო ერთი
ჰირი აქესთო, სულ ერთიან ჩემკენ გამოიქვეოდნენ,
ზოგნი მებუნდნენ, ზოგნი წისლებს მესროდნენ ზ ვინ-
იცის რას არ მიშურებოდნენ. ერთი კიდევ საკვრელი
რამ შეენიშნე, ჩემს ვირად მეოფობაში: ბევრჯელ მოძ-
ხლარა, მშუწნიერი ქმნილება (ქალი) როდესაც მოვი-
დოდა ჩემთან ახლოს, თუ იქ ცხენი იქნებოდა, დაიჭი-
ხვინებდა ზ მაგდებდა იქით, — ის კი არ იცინა იმ უბე-
დურმა ცხენებმა, რომ ქალებს ვირი მრთელ უყვართ.
სად ჯანახას წავსულიყავი, მშიერი უნდა მომკვდარიყავ.
ცხენის ჯოგს მოემორღებოდი, მწეემსის ჯოხი ისევე
იქ მომაგდებდა, იქ მივიდოდი ზ, იმათის ცემისაგან,
ფერდები აღარა მქონდა. მოკლეს დროში ისე გახვდი,
ისე დაუმკლევდი, ისე გამოვიცვალე რომ, მარტო ტყავი
ღ ძვალღდა ვიყავი. ასე გასინჯეთ, ვირსაც კი აღარა
ვკვანდი. ღონეზედ ხომ ვიღა ფიქრობდა, მეღალაზოლ-
ლას, როგორც კარგს ოჯახის მოძლეულს, არ უნდა

ღრო ტუილად დაეკარგა, როდესაც დამტვრეული, დაჩეხილი, დაღალული ზ დაწვეტილი მოვდიოდი შინ, ის გამიგებდა მაშინ წისქვილში. ოჰ, თქვენ წუეულო მელალოპოლას მესავსნო დედაკაცებო!

როდესაც საფუძვი არ იყო მელალოპოლას წისქვილში, მაშინ ჩემის ზურგიტეან სარებლობდა, ტეზღათ არ უეგარდა იმას ჩემი სიარული, გამიგებდა წინ, ამათრეუდა კლდეში, იქ ამკიდებდა შეშას ზ იმას მაზიდვინებდა, ეს მოგზაურობა, მეტის მეტი ტანჯვა იყო ჩემთვის. ზოგჯერ ისეთს წვეტიან ქვებზედ მატარებდა, რომ ფეხის ჩლიქებითეან სისხლი მდიოდა. ამას უეელას კიდევ როგორც იყო გაუძლებდი, თუ რომ სასრისცემა მაინც ნაკლები მექნებოდა. ოჰ, რამდენი ფილოსოფიური სჯა მომივიდა; რამდენი გვარი ფილოსოფიური ჭემპარიტება გამოვიკვლიე, კაცის გულკეთილობაზედ, ვწუხვარ, რომ დამავიწედა მერე როდესაც ისევე კაცი გავხდი.

ისეთს შემის საზალნეს მკიდებდა ზურგზედ, რომ სწილოსათუხ აეკიდნათ ისიც ვერ წაიღებდა. თუ რომ საზალნეს გვერდზედ ამკიდებდა ზ თუ გზასეღ ერთ-ერთი მხარე გვერდზედ გადმოიწეედა, ისე რომ ის-ის იყო უნდა გადმოვარდნილიყო, ის მძიმე მხარეს კი არ მოუკლებდა,—შენ არ მომიკუდე! აიღებდა დიდროან ქვებსა ზ იმ მხარეს მიუბავდა, რომელიც მხარე მსრბუქი იყო. წარმოიდგინეთ ახლა, ამოდენა საზალნის ქვემ, რომელიცა თითქმის კოჭებამდინ მადგა, უნდა სულ ჯახგავით მეულო!

ეს კიდევ არაფერი, გზასედ წყალი იყო, შეჩვენებული ბიჭი, რომელიცა მოძერეკებოდა, რამწავს ამ მდინარე წყალს მოახლოვდებოდა, არ კადრულობდა ფეხები დაესველებინა, ისიც უკან გაგასედ უნდა შემომსტომოდა ჭ ისიც გამოძეევანა ამ მდინარეში. იფიქრეთ ახლა. ამდენა სანაღნე ჭ ერთიც ახმასი კაცი გაგასედ შემოსმული. წყალში, მოგესსენებათ, გალიზული ქვებია,-- სან ერთს ალაგს მისსლტებოდა ფეხი, სან მეორე ალაგსა, ისე რომ, სოგ ალაგს ის-ის იყო უნდა ჩავწოლილიყავი, მაგრამ იმ წუეულს სასრეს რამწავს გამაწნაგდა, თავი უნდა შემქმაგრებინა. აი კაცის ბუნება! იმისათვის ზირუტევის ტანჯვა არაფერია!

სოგჯერ მოხდებოდა, რომ ველარ აიტანდა ჩემი ღონე დიდი სანაღნის შიდვას, თავს-ბრუ დამესვევოდა, ცული შემიდონდებოდა ჭ წავიქცეოდი, შემოდან სანაღნე დამაწვებოდა ჭ სადღა შემქმლო წამოდგომა, ბევრიც რომ მდომოდა. ის წუეული კაცი, სანაღნეს კი არ მამშორებდა სურგითგან, რომ თავისუფლად წამოდგარეყავი, ანა! აიღებდა დიდ კეტს, სოგჯერ დიდ ლოდს, ჭ სადაც მოხვდებოდა მცემდა, მარტყავდა; თავში, ცხვირში, შუბლში; იქამდისინ, მინამ არ გამიჭირდებოდა ჭ ძალითი ძალად როგორც იყო არ წამოვდგებოდი.

ამ მდგომარეობას დარქვეს თავისუფლება! ეს განლდათ თავისუფლება, რომელიცა ჩემის სამსახურისათვის, ჰატარძლის მამამ მომანიჭა. ერთხელ, იმ წუეულმა კაცმა, რომელიც უკან სასრით მამერეკებოდა, ისე

გამიჭირა ცემით საქმე, რომ მოთმინებითგან გამოუვლი-
ავიდე უკანა ფეხები და რაც ძალა მქონდა ისეთი ვეს-
როლე, რომ მეტი მკონია აღარ შეიძლებოდა; მაგრამ
ბედობაზედ, ის უმზავსო ცოცხალი დარჩა.

ამის შემდგომს რაც საქმე დამაღწივა ჩემს მტანჯვე-
ლმა. გამოთქმაც შეუძლებელია.

რომ უკეთ გადაეხადნა ჩემთვის, იმ წვეულება ეს მო-
იგონა. რამდენიმე კონა შემა ერთად შეკრა, სოკი ცა-
ლის გვერდისაკენ და სოკი მეორეს მხრით, თოკით მო-
ახა და ისე ამითრია; ერთიც ზედ კისერზედ წინ ჩამო-
ძვიდა; ახლა მოიტანა და შურგზედ დიდი შეშის სახალ-
ზე ამკიდა; ასე რომ მოუდიოდი, ორივე გვერდები გა-
დამაუვლიოდა, უკანა ფეხებში რომ მედებოდა ათრეული
შემა, ეს ფეხები სულ დამისისხლიანდა და სულ გადა-
ძვიდა; შურგი სულ ერთიან გადამაუვლიოდა და წინა
ფეხებშიც თოკები მეხლათებოდა, ასე რომ ოთხივეს მხრივ
აუტანებელ ტანჯვაში ვიყავი, ვიფიქრე, ეს არის, ამ ჩემს
პალანს ვეღარ გადაურჩები მეტი.

მართლათაც და ასე მოხდა. ერთსულ იმას უბანეს,
ძემის წაღება სადღაცა სოფელში, უნდა გენახათ თუ
რამდენი კონა ძემვი ამკიდა შურგზედ, — ერთი სამწ-
ურები ძლივს ზიდავდა. მე ქვეშ ძლივლა ვჩანდი, ამას
კიდევ ჯანი წაუვიდეს; მიმიტანა და თავი გვერდზედ, ზედ
ძემზედ მიმიკრა, რა არის უფრო უკეთ იტანჯოსო. ამ
სახით გამიგდო წინა. წარმოიდგინეთ, თავ დარეტიანე-
ბული, არ ვიცოდი საით მიუდიოდი, ბოლოს იმ წვე-

ელმა, არ ვიცი ჩიბუსს რომ სწევდა იმისაგან მოხდა, თუ სსჭა მიხესი იყო, ეს მეძვი სმელი იყო ღ ცეცხლი წაეკიდა, ოთხ კუთხივ ცეცხლის ალმა მომიცო. ვოქვი, სწორეთ ეს არის დავიწვი მეტქი, უცებ დავინახე ჭაობი, ტალახით სავსე, შევარდი შიგა ღ გაფორდ-გამოფორდი, მაგრამ წარმოიდგინეთ კაცის უსვინიდილობა, შინ რომ მივედით, მეძვის დაწვა მე დამაბრალა.

ეს თავისი დანაშაული იმ ჩემმა მტანჯველმა, გაასწორა, ჩემსავე სეტანჯველად. უნდა ეს მოვასხენოთ რომ სიემანწვილეს ღ სილამაზეს, ყოველთუხ დიდი მოქმედება ჰქონდა ჩემს ფილოსოფიასზედ. ეს გრძნობა სივირეშიაც შემჩნა. ერთის სიტყვთ მე ვიუავი მეტად დიდი გრძნობის მექონე ვირი. ზოგჯერ, როდესაც მოხდებოდა, რომ დავინახამდი ლამაზს ქალსა გზაზედ, მაშინათვე რაც უნდა დიდი სანაღნე მეიდებოდა ზურგზედ, ფესს ავაშურებდი, მიუახლოვდებოდი ღ დიდის ყურადღებით დაუწებდი სინჯვასა. ამ დროს სშირად დამვიწეებია რომ მე ვიუავ ფილოსოფოსი, ღ რიტორი, ამასთანავე დამვიწეებია, თუ როგორ მიუვლეუფავდა ზურგს სანაღნე ღ რა იმისი მცხელოდა. რა მექნა! მაგრამ უნდა კი გავიტყდეთ, რომ იაფათ არ მიჯდებოდა ლამაზების ჩსრევა, — ამ დროს სსხრით ცემას ერთს ათად მიმატებდნენ. მაგრამ ვინ დასდევდა, ერთი ლამაზის ქალის დანახვას, ათას სსხრეს ვანაცვალებდი, ეს იყო მიხესი, რომ სსშინელი დასაღუპავი შემთხვევა წინ მიმელოდა. აი მეტ გრძნობას რა მოაქწეს!

ერთხელ ჩვეულებრივ ჩემს ჰალანძა ზურგზედ შეშის საპალნე ამკიდა და ჩვეულებრივითი ცემით მომერეკებოდა, ეს შემა იმ წვეულმა გზასზედ გავიდა ერთს სოფელზედ და კელმეორეთ უკან დამაბრუნა სსჭა შეშის წამოსაღებად. მინამ ის მოსჭრიდა კელმეორედ, მანამ ამკიდებდა, მანამ წამოვიდოდით, საკმაოდ დრო გავიდა. უნდა მიეცა ჰატრონისათვის ანგარიში, თუ რათ დაიგვიანა. ვინ იყო დამნაშავე? რასაკვირველია, მე, დაუწყო ლაპარაკი სახლის ჰატრონს, გზასზედ რომ მოვდიოდითო, დედაკაცები მოდიოდნენ ერთს იმათგანს დაუწყო ურებაო და ერთი ფეხ ქვეშ გაქელაო. ის უმტკიცებდა, რომ მე ძრეულ საშიში ვირი ვიყავი და ერთხელ იმათ ხიფათში ჩავაგდებდი.

— თუ კი აგრეთი ეშმაკი ვირია, ჰსთქუა სახლის ჰატრონმა, რა ჯანაბათ გვინდა. ის არა ჰსჯობს გამოვაქალმოთ ამ ქუჩეანასა.

ჩემს მტერს სინარული შეუდგა და იმავე დამეს შეუდგა ფეხს, თუ როგორი ტანჯვით მომკლას. მაგრამ იმ დამეს ახლო ქალაქითგან მოვიდა სამწუნხარო ცნობა ჩემთვის და სასიამოვნო სახლის ჰატრონებისათვის, ლამაზი ქალი, რომელიცა ტყვეთ იყო და გათხოვდა, და იმისი ქმარი, ზღვაში დანთქობილიყვნენ, თურმე რომ მიღენილიყვნენ სადღაცა. ძალიან შეწუხდი!

იმის მოსამსახურეებს კი დიდად იამათ. რაც რამ ქონება ჰქონდათ, სულ ერთიან წაიღ-წამოიღეს. ჩემს სახლის ჰატრონმა დიდი ბარგი ბარხანა მოპარული

აჭკიდა ცხენებს ზე ერთი კარგი სანაღნეც მე ამკიდა ზე ამ სახით შეუდგა გსასა გასაქცევათ, რომ მიეძალა სადმე მოპარული.

ჩუწნ დღე ზე დამ მივდიოდით, სამის დღის შემდგომს მიველით მაკედონიაში, ბეროეს ქალაქში, სადაცა დიდი ხალხი სცხოვრობდა.

ჩემი სახლის ზატრონები იქ დასასლდნენ. ჩუწნ დაგვასვენეს იმ ახრით, რომ ცოტათი მოვსუქებულიყავით, რომ კარგ ფასათ გავეყიდნეთ. ბოლოს გაგვიყვანეს მეიდანში გასასვიდავათ, მოდიოდნენ მსუიღველნი ზე გვიწინჯავდნენ კბილებსა, ბებრები ხომ არ ვიყავით. ცხენები სულ დაყიდეს ზე მე კი დავრჩი გაუყიდავი. ბოლოს შინისაკენ რომ მიუყვანდით, გზასგდ ერთი ბებერი კაცი შეგხვდა ზე ის შეეფაჭრა ჩემში, ამ კაცს ერქვა ფილები, ზე ატარებდა სოფელ-სოფელს სირიის დმერთას, რომელს ნახვამიაც იღებდა ფულებსა ზე ამითი ატოუებდა საღხსა, მე არ მინდოდა იმას ვეყიდნე, მაგრამ ვინ რას მკითხავდა! რა უნდა მექნა! ერთი საწელათ ამოვიოსრე ზე გავეყვი იმ ჩემს ახალს მფლობელს.

როდესაც ფილები თავის სახლს მიახლოვდა, დიდის ხმით შეჭვიინა:

—ეი! ქალებო! გამომხედეთ! მე ვიყიდე თქუწნთვს ჩინებული მაგარი მუშა ზირუტევი. კანადოკიის ჯინშის ვირი! აბა ნახეთ!

შეგხედე ვნახე რომ, მაშინათვე გამოცვივდნენ კარგო

რამდენიმე დედაკაცები, რომელთაცა რა მნახეს, შექნეს ხარხარი.

ესენი იფუნენ ფილებიან შემწენი, სირიის ღმერთას სამსახურში. ერთის სიტყვით, ესენი იფუნენ ქურუშები.

მეორეს დღეს, ეს ქურუშები შეუდგნენ თავიანთ საქმესა. ღმერთა სირიისა, გაწმინდეს, გაასუფთავეს ჭბოლოს ტანთ ჩააცვეს. ჩემ ზურგზედ დაუდგეს სამეფო ტახტი, რისგან შედგენილი, არ მახსოვს, მხოლოდ ამის მეტი, რომ ზედ უნდა დაესვათ ღმერთს ჭ მეტარებინა სოფელ-სოფელ, სადაცა ქურუშები ფულს მოაგროვებდნენ.

ჩუწნ გავემკსავრენით: ერთის სოფლითგან მივიდოდით მეორეში; ერთის ქალაქითგან, სხუა ქალაქში. არ დაუტყვევდით არც ერთს სახლს, რომ იმათებური საღმრთო წესი არ გადაგვეხადნა, რამწავს რომელინამე სახლის ეზოში შევიდოდით, წინ მივიდოდნენ საღამურის მკვრელები ჭ უკრავდნენ საღმრთო ხმებსა, ამას დამღერდნენ ქურუშები ჭ ხალხში აღვიძებდნენ ღმობიერებასა. ამ ხმაზედ ხალხი გროვდებოდა, ეველანი ღოცულობდნენ, ფულს უფრიდნენ ჭ ერთი ანბავი ჭქონდათ. ფულის გარდა, ზოგი ღვინოს იძლეოდა, ზოგი ზურსა, ეველსა, ერბოს ჭ სხ. ჭ ესენი ეველა ჩემ ზურგს უნდა ეტარებინა, სირიის ღმერთას გარდა.

ერთხელ ზურგზედ დიდი სიმძიმე შევიდა ჭ ის წვეულები მარბენინებდნენ ერთის სოფლისაკენ, სადაცა იმედი ჭქონდათ დიდ შესაწირავს მოაგროვებდნენ. იმ დამეს

ერთს სახლში ჩამოსდნენ, ღუქნები დაკეტილი იყო, მაგრამ ჩემს ზურგს იმდენი სანოვავე მოეტანა, რომ იმათ კარგა ეგოფოდათ. ისინი ვასშამსუდ დასდნენ & დაიწვეს ქეიფი, მე უსაჭმლოთ გიყავი, ბაცასთან მიბმული, მძიერი & მწუჭრული, შიშპილისაგან ერთი ძალიან მწუნარის სმით დავიფროფინე, რომელიცა ნიშნავდა ჩემს აზრში: „იჰ შეუბრალებლო იუპიტერო, როდემდის უნდა მტანჯო მეთქი!...“

თურმე ნუ ბძანებთ, იმ დღეს ერთს სოფლელს კაცს ვიწი დაუკარგა, & ეს ჩემი უროფინის სმა რომ შეიტყეს, იქ მოცვივდნენ რამდენიმე კაცები, რა შემოამტვრიეს ძალათი კარები, მნახეს მე, იმათი ვიწი არ ვიყავი, მაგრამ ესეც კი ნახეს, თუ ქურუმები როგორ ქეიფს ეწეოდნენ. სოფლელებმა ეს რომ ნახეს, გაიცინეს & რა გავიდნენ გარეთ, ვინც შესვდათ ეს ანბავი უანბეს, ქურუმები ლოთობენო, ეს ძრეულ შერცხვათ ქურუმებს & მეორე დილა ადრიან აიუარნენ ჩუმათ & სხვაგან გავიქეცით.

როდესაც იმისთანა ალაცს მივედით რომ მოწამე აღარავინ იყო ამათის ლოთობისა, დამიწვეს ღანძლვა მე, თუ რათ დავიფროფინე & იმათი საიდუმლოება რისთვის გამოვამკარავე. მერე ვნახე რომ, სირიის ღმერთა ჩემი ზურგითგან ძირს გადმოაბძანეს, შეკმაზულება სულერთიან მომსხნეს & ისე გამიძვეს, როგორც ბუნებას დაუებადებინე შიშველი. ვაი, ახლა დავიღუპე მეთქი, ვიფიქრე. სწორეთაც ისე იყო: მე მიმაკრეს ერთს მსხვი-

ღას ხესა ზე მოძაუოლეს კეტები, მოძლიოდა წურწურით
ოფლი ზე ცოტა გაწვდა, სული არ ამომხდა. ამის შე-
მდგომს, ჩემს ნაცემს ზურგს ურცხვად კიდევ აჭკიდეს
სიბრის ღმერთთა. მტკიოდა საშინლად ზურგი, მაგრამ
მაინც მიმქონდა.

სადამოზედ მივედით ერთის ძღიდრის ბერძნის სა-
ხლში, სადაცა დაგვისვდა სახლის ჰატრონიც. იმან ღი-
დის მოწიწებით მიიღო ღმერთთა ზე მოართვა შესაწი-
რავი. იმედი მქონდა ამ სახლში მოვისუყნებდი, მაგრამ
თქვენ არ მამიკუდეთ! უბედური ქმნილება, ეოველთჳს
უბედურად გადაეკება!

სახლის ჰატრონის ერთმა მცნობმა, გამოუცხანა
ღმერთას შესაწირავად, გარეული ვირის გვერდი. მხარე-
უღმა წაიღო მოსამხადებლად. საუბედუროდ, მინამ მხა-
რეული მოხარძავდა, შევიდა ძაღლი ზე მოიტაცა ეს სა-
ღმერთო შესაწირავი. რა ექნა? ეს საქმე სუმრობა არ
იყო? საღმერთო მსხვერზლის ძაღლისაგან მოტაცება,
რომ შეეტეოთ შებატონებს, მხარეულს მოჭკლავდნენ.
მეტე ვსა არ იყო, უნდა თავი ჩამოქსრნო, ამ დროს
ცოლმა ურჩია:

— მაგას რას შერები ჩემო საყვარელო! მაც უბრა-
ლო საქმისათჳს თავს რახედ იკლამო? აი, ვირი, მსათ
აქ არ აბია. წაიევანე სადმე ჩუმათ, მოსჭერი გვერდი ზე
მოუმხადე საჭმელი სახლის ჰატრონებსაო. თუ იკით-
სონ, უთხრათ, გაიქცა თქო.

— ეგ ძრეულ ჭკვიანური სთქვი! სთქვა მხარეულმა.

კარგი მოიგონე! ჩემი გვერდის გამოჭრის განახენი შეს-
დგა ჩემ თვალ წინ,—ეს ესმოდათ ჩემს ყურებს!

ვხედავ, აუცილებელია. სად წავიდე? მე, რაც ძალა
მქონდა გავიწიე, ზე ის აოკი, რომლითაც მიბმული
ვიყავი, გაწედა, ზირ ზე ზირ, ვეარი ზე შევარდი იმ ოთხ-
ხში, სადაც ქურუმები, მდიდარი ბერძენი ზე სსჟანი ის-
ხდნენ სადილსედ, წარმოიდგინეთ, თუ რა იქნებოდა,
როდესაც დამინახეს თავიანთ გვერდსედ, ამ სასით! და-
ვრბოდი ოთახში გიჟსავით; რაც რამ შემხვდა გზასედ
სულ გადმოვანბრუნე. წავაქციე, დაგლუწე სტოლები, სკა-
მები, ვახები ზე სს. ეს ამისათვის ვქენი, რომ დაკეტი-
ლში ვება შემინახონ, რომ აღარაფინ რა დამაკლოს
მეთქი. მაგრამ როგორც მინდოდა, ისე არ მომიხდა სა-
ქე. ამისთანა საქმე იაფათ არ დამიჯდა. იქ მეოფთ ასე
ეკონათ, მე გავვიყდი, ვისაც რა მოხვდა აიღეს ხელში,
სოგმა დანა, სოგმა ხანჯალი, სოგმა კეტი ზე უნდო-
დათ იქვე მოვეკალით. ეს რომ ვნახე, ახლა შევარდი
მეორე ოთახში,—ამასობაში მზარეულს დროც გაუვიდა
ზე მერე რომ ვნახე მზარეულის მსრივ შიში აღარა მქო-
ნდა, გავარდი გარეთ.

მეორე დღეს დილა აღრიან, სირიის დემერთა, კი-
დეუ ჩემს ზურგსედ დაახანაკეს. კიდევ გავმეზავრდით სა-
დმერთო საქმესედ.

ჩუწნ მიველით ერთს დიდს სოფელში. ჩუწნი მა-
რლატანი ქურუმები, ერთს წუთს არა დგებოდნენ ცუდათ,
რომ ხალხი არ მოეცეუებინათ, იმათ გამოუცხადეს სა-

ლხსა, სირიის ღმერთა, არა ნებულობს კერძო სახლში ჩამოხდომას და სურს აქაურს ტაძარში, ადგილობრივ ღმერთას ეწვიოსო. იმათ დაიჯერეს, დიდის აღტაცებით თანახმანი შეიქნენ, ერთის ყოფით შეიტანეს თავიანთ ტაძარში და თავიანთ კერძის კვერდზედ, ესეც დააუდეს. ჩუტნი რაც შეგვეხებოდა, მიგვიყვანეს და ერთის ღარიბის გლეხ-კაცის სახლში მოგვყეს ბინა.

ღრო გავიდა საკმაოდ. ჩუტნიმა ქურუძებმა მოინდომეს სსუა ქალაქში წასვლა და გამოსთხოვეს სოფლელების სირიის ღმერთა დაენებებინათ. იმათაც ნება რა მისცეს, დიდის ანბავით შევიდნენ ეს ქურუძები, თან შეჰყვან დიდ ძალი ხალხი და დიდის ცერემონიით რა ჩამოიღეს თავის ადგილითგან, გამოიტანეს გარეთ და სურეს დამსვეს. ამ ცერემონიაზედ დიდ ძალი ხალხი იყო.

ჩუტნიმა ქურუძებმა ესეც განკებ ჩაიდინეს. როდესაც დიდის ანბავით გამოჰქონდათ სირიის ღმერთა, ამ ტაძრითგან დიდ ძალი ოქრო, შეწირული ხალხისაგან, მოიპარეს, — და როდესაც სურე შემასვეს სირიის ღმერთა, იმას ტანისამოსში დაუძალეს.

ეს საქმე შეიტყვეს სოფლის ხალხმა, უკან გამოგვიდგნენ და დაგვიჭირეს, შეიქნა ერთი ღანძლვა, თრევა, ეძახდნენ ღმერთას მცარცველებს, ბოლოს ამითი გათავდა, რომ მოსთხოვეს უკან მოპარული ოქრო. ამათ უარი დაიწვეს, ბოლოს უპოვნეს, ეს ღმერთაც წაართვეს და მეც გამამიგდეს. სირიის ღმერთა ააუდეს სსუა საკუთარ ტაძარში და მე ჩემის ადკაშმულობით დამიპარეს

გაუიღვა.

მე უნდა გავეშორებინეთ ჩემს სირიის ღმერთსა: იქაურს მცხოვრებს ჩემი სუიღვა არავის უნდოდა და ამისათვის მიმცეს ერთს მეზობელს სოფლად, ერთს ღარბისს ვლეს-კაცსა. ასალი ზატრონი ჰურის ცხობითა ცხოვრობდა. ზირველად ამკიდა ზურგზედ რამდენიმე ტომარა ფქვილი და გამიგდო წინ ერთს გაუვალს ვიწრო ჯოჯოხეთ ბილიკზედ.

როდესაც შინ მიმიყვანა და ფქვილის ტომრები ჩამამსნა, მე რე გამიგდო წისქვილში ხორბლის საფქვაავად. იქ ვნახე სხუა ვირებიც, რომელთანაც ვიყოფდი შრომასა და ტანჯვასა. ისინი ეველანი ფქვამდნენ, წისქვილებიც ბევრი იყო. ეველგან ჰური ჭკრამდინ იყო ატანილი, იმდენი საფქვაავი იყო.

რადგანც ჯერ ასალი მისული ვიყავი და ამასთანავე დიდის საზალნისაგან დაღაღული, გამაგდეს მინდორზედ დასასვენებლად. მეორე დღეს დილა ადრიან, მომიყვანეს, მიმასეს წისქვილის ქვებსა და ამისვიეს თვალები. თუმცა მე ეს ხელობა ადრეც გამომეცადა და ადრეც დამეფქვა დიდის ტანჯვით, მაგრამ აქ განკებ თავი უცოდინარობას მივეცი, ეკები ამითი თავი დამანებონ მეთქი, მაგრამ ამ იმედით დიდათ შევცდი. მუშა კაცები კარს შემომესვივნენ, ეველას თითო დიდი სასრე ეჭირათ და თუ ცოტათაც არი შევდებოდრი, ოთხ კუთხივ მომაყოლებდნენ რაც ძალა და ღონე ჰქონდათ. სასრეები ისე მატრიალებდნენ, როგორც ციბრუტს. აქ ერთს დიდს სა-

იღუმლოებს მივხვდი, ასე რომ, ყოველი ვირი, მეტი გზა არ არის, უნდა დამორჩილდეს ბრმა ვრუთ თავის ჰატრონსა.

იმ დღითგან, ეს დარჩება მაგრად მეკავა ზე მიჯარავდი, რომ კიდევ გამებედნა უმორჩილობა. ამ მუშაობით იქამდინ მოვიღალე, ისე ყუათი გამოძილიეს, რომ სამუშაოთ სრულებით აღარ ვარკოდი. მამინ დავრწმუნდი რომ ჩემი ჰატრონი აღარ შემინასავდა ტყვილად ზე თავითგან მოძიშორებდა. ისეც მოხდა:

იმან მიშეიღა ერთს ღატაკს მებოსტნეს, რომელსაცა თავისი ბოსტანიც კი არა ჰქონდა. ის იყო სხვის მოჯამაგირე. ვეელა მუშაობისათჳს მხოლოდ იმისი ხელები ივენენ ზე ერთიც ჩემი ზურგი. ყოველ დილით აღრიან ჩემი ასალი ჰატრონი ამკიდებდა ხოლმე ზურგზედ მწვანე ბალახსა ზე გამიგდებდა შეიდანსედ. როდესაც გაჭყიდდა, მამიუვანდა ზე გამაგდებდა თავისუფლად ბაღში; თითონ კი ბარავდა ზე თოხნიდა; ან არა ზე, რწეავდა ხესილებს, თუ ბოსტნეულსა. როდესაც ის მუშაობდა, მე თავისუფლად იმ დროს ვსეირობდი, ცოტა არ იყო რომ თავისუფალი ცხოვრება შემიქნა. მოგვივიდა სამთარი, ისეთი რომ სიცვიისაგან მრთელის ტანით ვვანკალებდი ზე თვალებითგანაც ცრემლი მომდიოდა. ჩემს ჰატრონს იმდენი ღონის-მიება არა ჰქონდა, რომ მონები გამოეცვალა ზე, მამსადამე სად შეეძლო ჩემის სამთრის საზრდოსათჳს ესრუნა. სიარულიც ამ დროს გამიმინეღდა; ხან აქ ვიფლებოდი ლაფში, ხან იქ; ხან

კიდევ წამოვიქცეოდი გვერდზედ ზე კუდით ძლივს ამ-
უენებდა ჩემი ღატაკი ზატრონი.

ერთხელ შინ რომ დავბრუნდით, გსახედ ერთი კა-
ცი შეგხვდა, სამხედროს ტანისამოსით. ეტეობოდა რომ
ჯარის კაცი იყო, ის დადგა ზე უთხრა ჩემს ზატრონსა,
რადღაცა ლათინურად, ამან ლათინური არ იცოდა ზე გა-
კვირვებით უუერებდა სალდათსა.

— არ გესმის მამ ჩემი ენა, შენ წყეულო ბერძენო?
სახიზღათ ჭკითხა სალდათმა ბერძნულს დამტვრეულს
ენახედ. ეგ ვირი მე მომეცა!

— რისთვისა გნებავთ ბატონო, ჩემი ვირი?

— შევჯდები ზე ისე წავალ... საველმწიფო საქმეხედ
მივდივარ!... სამსახური ცეხარისა მიმიწოდს.

ესა სთქუა ზე იმ სალდათმა აღვირში კელი წამავ-
ლო. მებოსტნემ ეს რომ ნახა, ბრასი მოუვიდა ზე კე-
ლი ჭკრა, გაიძართა ჩხუბი, ჩემი ზატრონი მოერიდა ზე
როგორც მუჭდარი, ისე დასცა დედამიწასედა. მაგრამ
რას იტყვიოთ, შიშის ზარმა აიტანა ჩემი ზატრონი, არ
მომეითხონ ეს დანამაული ამისმა ამხანაგებმაო ზე
რა შემომასტა ზურცხედ, ჭენებით გამხეთქა, რა არის
ჩქარა დამალულიყო სადმე. ის მოვიდა ქალაქში.

ბოსტანი შესამუშავებლად სსუას ჩააბარა ზე თითონ
მივიდა ერთ თავის მცნობთან, რომელსაცა უანბო თა-
ვის გარდასავალი ზე სთხოვა დაეძალა. მეორეს დღეს
იმისმა შეკობრებმა რჩევა შექნეს ზე გადაწვიტეს, რომ
დიდს ზანდუკში ჩაესოთ ზე კლიტით დაეკეტათ. მეც

მიძაფარეს ერთს კუთხეში, შემიკრეს ოთხივე ფეხები თოკით მაგრად და ამათრიეს ერთს მაღალს კიბეზედ, შემათრიეს სტრაფილის ქვეშ, ზატარა სულის ძლიერს მოსაბრუნებელს ოთახში, რომელსაცა ერთი ზატარა ფანჯარა ჰქონდა ქუჩისაკენ, კარი მაგრად დამიკეტეს. ღმერთმა მიბრალა ფანჯრის ახლოს დამდეს, ასე რომ ცოტა ჭყურით ვნუგეშობდი.

როდესაც თურმე ის მიწაზედ დაცემული სალდათი ჭკუასზედ მოვიდა, ქალაქში შემოვიდა, იმისი მღვდომართობა საშინელი იყო. სრულებით დამტვრეული, დამსხვრეული და თავ გატყეპილი. ქუჩაში თავის ამხანაგებს შესვლა და უანბო ეს ანბავი. ისინი როგორც ერთგული ამხანაგები ძრიელ გამწარდნენ და მოხთხოვეს მთავრობას, რომ დამნაშავე ეპოვნათ სადმე, დაუწიეს ყველგან ძებნა, ბოლოს მოვიდა ჩუქნის სახლამდინ, სადაცა დამალულები ვიყავით. როდესაც იმათი უფროსი მოვიდა, ბძანა სახლითგან ყველანი გარეთ გასულიყვნენ. სუყველანი გავიდნენ, ჩემი ზატრონის ძებოსტნის გარდა, რომელიცა სანდუკში დაკეტულში იჯდა. აქ ეჭვი შემოიტანეს, სალდათები ვვიროდნენ, რომ დამნაშავე აქ არისო, ესენი ფიცგულობდნენ არაო; არც კაცი ვიცით და არც ვირიო.

ძრთელი ქუჩა საღხით გაივსო, ვაყანი, ლაზარაკი, სიცილი ისმოდა ქუჩითგან, ისე რომ ვურთ ხმა აღარ ისმოდა. ნეტა რა ანბავი მოხდა მეოქი? ვკითხავდი ჩემს თავსა, ძრთელი ქალაქი ფეხზედ რამ დააყენა მე-

თქი? მე ბუნებითვე დაბადებითვე ცნობის მოყვარე ვარ
 და ამ ცნობის მოყვარეობამ აქაც მაცდინა. რომ შექმ-
 ტვო რა ანბავი იყო, თავი გაჭირვებით ზატარა ფან-
 ჯრისაჲკენ გავიწოდე და როგორც იყო ქუჩისაჲკენ გადა-
 ვისხედე. მაშინათვე რასაკურველია დამინახეს, მრთელმა
 ამოდენა ხალხმა შექნა ხარხარი, სცემდნენ ტაშსა და მი-
 ვურებდნენ გაკვირვებით, აქ სასჯლის ზატრონები რადან
 იტეოდნენ რომ ცხადად სიმტყუნის ნიშანი გამოჩნდათ,
 იზოვეს ჩემი ზატრონი ხანღუკში, ამოათრიეს და წაიფვა-
 ნეს ციხეში, მე დასავიღოდობლად ხალხათს მიმცეს თა-
 ვის ზარალში; მაგრამ იმან კელი არ მაძვიდა და გამ-
 ყიდა ორ მანეთად ერთს მდიდარ მაკედონიის მოქალა-
 ქის მსახურსედ. — აი ჩემო კეთილო შეითხველო, ხედა-
 ვო, ისე განდა ჩემი საქმე, რომ ფილოსოფოსი, რიტო-
 რი, ისტორიკოსი და გრამმატიკოსი, შევიქენი ორ მა-
 ნეთად. მე არა მგონია, თუ რომელიმე ფილოსოფოსის
 ფასი, ასე ძირს ჩამოსულიყოს, მადლობ იუზიტერსა!
 ეს ჩემი ასალი ზატრონი, თავის ბატონს საჭმლებს უკე-
 თებდა; ამას მძა ჭეგანდა ერთი და ესეც ამ მოქალაქის
 ნასუიდი მონა იყო; ეს ორნი მძანი ერთად იდგნენ ქა-
 ლაქ გარეთ. მეც იმ ალაგს ვეყენე, სადაცა ის საჭმელს
 აკეთებდა ბატონისათვის. როდესაც ჰურის ჭამას გაათა-
 ვებდა ბატონი, ეს ორნი მძანი, რაც რამ საჭმელს მორ-
 ჩებოდა, სორცი, თუ თევზი, თუ ჰური, თუ ღვინო და
 სხ. თავიანთ ოთახში შემოხიდავდნენ, მერე ყოველ დღე
 აბანოში მიდიოდნენ და ამ დროს ამ საჭმელს შენახუ-

ლს ოთახში ინახავდნენ, რასაკვირველია შიგა მკეტავდნენ; თითქოსო იმათი საჭმელების ყარაული მე ვარო. თავი როგორ შემენახა რომ ამ დროს არ შეემცდარვიყავი. ჩუტნში კი დარჩეს ესა და სსუა და სსუა კაცობრიობით თხსულებების კარდა, ერთი დამეწერა კიდევ: თუ როგორ უნდა მოითმინოს კაცმა ჭამა და ერიდოს კარგ საჭმელს. მე კი კარგი ჭამაც მიუვარდა და კარგი სმაცა. ახლა მისვდებით თქუტნა, რომ ამისთანა მშუტნიერი საჭმელების მნახველს, რაღა ეშმაკათ მაჭმევდა ქერსა. გაუკვივე ამ მშუტნიერს საჭმელებს და სულ-ერთიან წმინდათ შეუჭამე ასე, რომ ერთი მისხალიც არ გამიშვიან.

პირველად სახლის პატრონები ვერ მისვდნენ, თუ ამას მე ვიქმოდო, ბევრი იფიქრეს, მაგრამ ვერას მისვდნენ. მე რე რომ ნახეს, ამოდენა საჭმელს ვაოხრებდი და დიდ ზარალს ვაძლევდი, ვერ პირველად ეჭვი შეიტანეს ერთმანერთხედ, მე რე რომ ვერც ამით გააწვეს, უდარილეს ერთმა მეორეს.

მე კი ნეტარებაში ვიყავი. საჭმელი ჩინებული იყო, ბევრისგან ბევრი, ასე რომ გავსუქდი, ბეწვი დამეწმინდა. ამისთანა ცვლილებამ ეჭვი შემოატანინა ჩემს პატრონებს ჩემსედა; უფრო ამით, რომ ნახეს ქერი, პირ შეუსებელი იყო, რასაც მიურიდნენ. ამისთანა საჭმელების მნახველს, ქერს რა ეშმაკი მაჭმევდა! ბოლოს აიღეს და თურმე ნუ ბძანებთ, ყარაულობა დამიწვეს. ჩვეულებრივ ერთს დღეს რომ წავიდნენ აბანოში და კარი გამიკეტეს,

თურმე ნუ იტყვი, ჯუჯრუტანიოვან დამიწვეს ზვერა. რომ ვნახე, ფეხის სმა მიწედა და შიში აღარავისგან მქონდა, მივევაფი ჯერ ზირველად თავ საჭმელებს და გაუსვი ველი, ეტეობოდა ძრიელ მადიანათ ვჭამდი ამისათვის, რომ ჩემს ზატრონებმა იქ მიმაღულებმა შექნეს გასაოცებელი სიცილი და ტაძის კერა. ეს კიდევ არაფერი, მრთელს სასლში ვინც იუვნენ მოიუვანეს, და იქითგან აფურებინეს ამ სვირსა. შეიქნა ყაყანი, სარსარი, ერთი ყოფა, ერთი ანბავი. ბატონმა რომ შეიტყო ეს ყაყანი, იკითხა მიზეზი, ერთმა მოსამსახურეთაგანმა უანბო ეს ანბავი, ამ ანბავმა ისე გააკვირვა ისა, რომ მოინდომა თავის თვალებით ნახვა და ისიც მოვიდა საჭურეტელად ჯუჯრუტანიოვან იმ დროს, როდესაც ვჭამდი მშუწნიერად მომწვარს და ჩახოსბილს სოსობსა. როდესაც ეს ნახა, იმასაც წასქდა სიცილი.

იმ დროს როდესაც ამ საჭმელების ჭამით ვნეტარებდი, თავს წამამადგა სახლის ზატრონი ბატონი; დამიჭირეს როგორც დამნაშავე, სირცხვილისაგან ალაგიოვან ველარ დავიძარი და რომ დამეფარა როგორმე ეს შერცხვენა, ჩავეჩინდრე თავი და ჩამოუშვი ყურები, ვიფიქრე, ეს-ეს არის სასრეების წვიმა იწვიმავს ჩემსედა მეთქი, მაგრამ ჩუწნი ბატონის სიცილი და მხიარულება იმედს მამღეფდა. იმან უბძანა მაშინათვე, ჩემი შეევანა სადილის საჭმელს ოთახშია, და მომზადება იმ გვარის საჭმელებისა, რომელსაცა ვერა რომელი ვირი ვერას გზით ვერ შესჭამს: მომიტანეს შემწვარი სორცი, თავი-

სის სოუსით, ათას ნაირი თევზი, ათას ნაირად შესა-
ვებული; ღ სადაც საჭირო იყო გორჩიცა, თავისის ძმრით,
ვიფოქრე, იქნება ამ შემთხვევამ დამიხსნას ამდენ ტან-
ჯვისაგანა მეტეი ღ, თუმცა მამლარი ვიფავი, მავრამ გა-
უსვი კელი, უნდა გენახათ თუ რა სიცილია იყო იმ
დროს ღ რა გაკვირვება, უფრო მაშინ, როდესაც ერთმა
წამოიძახა:

—რას იტყვით? მე მგონია ეს ვირი, ღვინოსაც
კარგად დაღვეს, თუ მოუტანთ.

ბატონმა მაშინათვე უბძანა ღვინის მოტანა. რასა-
კვირველია მომიტანეს თუ არა, სულ ერთიან გამოე-
ცალე ისე, რომ კაპლიც არ გამოიშვია. ახლა კიდევ შე-
იქნა ერთი სიცილი.

დიდი კაცი, რომელსაცა ერქვა მენგველესი, ისეთს
აღტაცებაში იყო ჩემისთანა საუნჯის მოწინასაღმდეგ, რომ
მეტის სინაზულისაგან აღარა ესმოდა რა, იმან ბძანა
ღ რომელმაცა მე მივიდა, ერთი ორად მისცეს ჩემში
ფასი. მერე მიძაბარა ერთს განთავისუფლებულს თავის
უძასა ღ უბძანა ესწავლებინა ჩემთვის სსუა ღ სსუა შტუ-
კების გაკეთება. ჩემს მასწავლებელს დიდის სიამოვნებით
ვემორჩილებოდი. რასაც მეტყვოდა, არა თუ იმას ვსჩა-
დიოდი, უფრო უმატებდი კიდევ, მასწავლიდა, თუ რო-
გორ უნდა მოჰქცეულიყავი, სადილის ჭამის დროსა,
როგორ უნდა დაეჭიდებოდი სხვა პირუტყვის, ან როგორ
უნდა დაემდგარეყავი უკანა ფეხებსედ; ან როგორ უნდა
მელაპარაკნა თავის დაქნევით, ღ მენიშნებინა „ჰო, ანუ

არა.“ ეს ვეულა იმისთანა საქმეები იუო, რომ ჩემთვის სწავლა საჭირო არც კი იუო, იმ საცოდნავსედ მე უკეთ მესმოდა. ახლა ესენი რომ მასწავლა თავის ჭკუაში, მე-რე ანბანი დაბიწურა ფიცარსედ ზ მასწავლიდა, ან ბანი რომელი იუო, ან განი ზ სხვა. მე ეს უნდა წინა ერთი ფეხით მიჩვენებინა. მენეკლესმა ასეთი გაწრთუნილი რომ მნახა, ჩემს მასწავლებელს ძვირფასი ხალათი აჩუქა.

მაგრამ ეს არაფერი, მე შუბლზედ მიწერა სვედრად, ძრთელი სახლი გამეკვირვებინა სხუა უკეთესის სწავლით, მანეკლესმა თავის დიდს ეზოში, თავის სახსოვრად და-ადგმევინა თავისათუხ სზილენძის ძეგლი, რომელსედც დააწერინა ქვეშ თავსედ დიდი ქება; ჯერ ეს ქება მხო-ლოდ მელნით იუო მოხასუელი ზ ჯერ კი არ ამოე-ჭრევენებინა, რადგანაც იქნება კიდევ გასწორება დასჭი-რებოდა. მენეკლესის ძცნობნი, ნათესავნი, ფილოსოფო-სები, რიტორები ზ გრამმატიკოსები მოდიოდნენ ზ კი-თხულობდნენ აჲ ზედწარწერასა, იქნება რამ შეცდომა ეპოუნათ რომ გაესწორებინათ, ბოლოს გადასჭრეს რა რომ შეცდომა არა იუორა, მიველი, გვერდს მიუღექი ზ დაუწეე იმ ზედწარწერას უურება, უცუბ შუენიძნე იმ ნა-წერში ორფოკრაფიის შეცდომა, მივიტანე ტუჩი, იმ შე-ცდომას რა მოუსვი, დავეროუინე: აძან ძრთელ გააკვი-რვა იქ მეოფნი ზ ჰირები ღია დარჩათ, დაიწეეს სჯა, ლაზარაკი ზ ბოლოს რომ შუენიძნეს ჩემი სიძარტლე, გასსწორეს. არავინ არ იჯერებდა რომ უბრადლო ვირი

უველა იქ მეოფთ რიტორებსედ მალლა იღცა. ეს რომ ნახეს, მოიტანეს ფიცარი, ზედ დაწერეს განცეხ რამდენიმე სტრიქონი შეცდომით სავსენი ზე დამიდეს წინა. მე სულ ერთიან გავასწორე. აქ ამ დროს, უველამ ერთად, ერთ ზირად გადაწვეიტეს, რომ მე ვიუავი მსწავლული ვირი; ჩემა მასწავლებელმა ხომ, ბევრი საჩუქრები მიიღო, მაშინ, როდესაც რომ იმას ჩემთვის სრულებით არა უსწავლებიარა, თითონ რომ არა იცოდარა, მე რას მასწავლიდა!

ჩემზედ ხმა გაისმა მრთელს იქაურს ქვევებში, უველა მენეკლესის მსწავლულ ვირზედ ღაზარაკობდა; ანბობდნენ, რომ მომავალს წელიწადს ოლიმპიის სათამაშო მეიდანზედ მოიუვანენო, სადაცა უნდა მოუწოდონ ზე გაუჯიბრონ გამოჩენილთ ათინაში მსწავლულთ მეცნიერთათ; გომეროსის თხზულებაც უნდა გაასწორებიონო. უველანი იკვირვიდნენ ამ სასწაულსედ, რომელიც იმალებოდა ვირის ტეაჟში. სწორე მოგახსენოთ მეც კი მიკვირდა იმათი სულელობა!

მენეკლესი ამ ქალაქში, სადაცა იმის მზარეულმა მიუიდა, დროებით სცხოვრებდა, ის მოვიდა აქ თესალონიკითგან შემდგომის მიხესით: იმას უნდა ეჩვენებინათავის თანამოქალაქეთათვს, თუ როგორ იბრძოდნენ ლომები, ან სხუა ზირუტეები; ამ ზირუტეებს აქ აგროებდა იქ წასაუვანათა, ახლა მე რომ ასე მნახა, სინარულინსგან აღარ იცოდა რა ექნა ზე დაამურა თავის ქვევანაში ჩუწნი წაუვანა.

გაუმკსავრდით დილა აღრიან. უნდა გაგველო ქვიანი გზები, საითკენაც ეტლით წასულა ან შეიძლებოდა, ამისათვის მენეკლესი მე შემომაჯდა სურგსედ. რამწავს შევედით თესლონიკიაში, შემოგვესვივნენ მრთელი მოქალაქენი, რომ ვენახეთ მე. ჩემი სახელი შორს იყო გავარდნილი. აქ იცოდნენ, რის შემძლებელიც ვიყავი, ჯერ ზირველად ჩემა ზატრონმა ჩემი თავი, დიდ კაცებს აჩვენა. ის რიგ რიგად მოიხატეებდა მოქალაქეებს სადილსედ, სადაცა ვჭამდი კარგ საჭმელებს ჭ ვსვამდი ღვინოსა. ამასედ რასაკვრეულია ვეელანი ჭკვირობდნენ. ჩემა გრამატეის სწავლამ ჭ მწიგნობრობამ სომ სულ ერთიან განაკვირვა!

სალსის მოთმინებამ ველარ შესძლო, ისე უნდოდათ ჩემი ნახვა. იმათ მიმართეს თხოვნით ჩემს მასწავლებელს, რომელსაცა ვეყანდი დაბმული დაკეტილში. როდესაც ნახვის ნება აიღეს, მოაწვა ტალღასავით ხალსი ჭ ფულები იყო რომ ჭკრეფავდა ჩემი მასწავლებელი, სოკს მოჭქონდა საჭმელი ჩემთვის, რომელიცა გაურჩეველად ვჭამდი ჭ ვსვამდი. რა ამ განცხრომაში ვიყავი ჭ რა ვსადილობდი ჩემ მენატრონესთან, ისე გავსუქდი რომ ტყავში აღარ ვეტეოდი, ჩინებულმა ცხოვრებამ დაიწყო ჩემთვის! ვეელა უხვათა მქონდა, რაც კი მსურდა ჭ მიამებოდა.

ერთსელ ხალსი რომ მსინჯავდა, იმათში ერთი ლამაზი ქალი მოვიდა ჩემ სანახავათ, ეს რომ ვნახე, მიველი ჭ თავანთანათ მოვექეცი, იქ მეოფთ შექნეს სი-

ცილი. ჩემა მასწავლებელმა ეს ანბავი, ფიცხლავე თავის ბატონს აცნობა. ეს გამოცდილება გამაძეორებინეს, ისეთის ალერსით ვექცეოდი ქალსა, რომ ისიც გაცდა.

მენეკლესმა გამოაცხადა, რომ მრთელმა ქალაქმა ნასოს, უნდა თეატრში წარმოვადგენინო ჩემს მსწავლულს ვირსაო. სხუათა შორის ვითომც ზ მასწავლეს, თუ როგორ უნდა მოექცეულიყავი, როდესაც ქალს დავინახავდი.

ბოლოს მოვიდა ის საათი, როდესაც უნდა ვენახე მრთელის ქალაქის სალხსა. მე ამიუვანეს ერთი რაღაცა ფიცარსედ ზ შემიუვანეს თეატრში, წინ ეკიდა მდიდრად მორთული ზ მოქარგული ფარდა, რომლის იქით მსარეს სავსე იყო სალხითა, ფარდა ასწივეს ზ დავინახე ძაუურებლები. ბევრჯელ ვგროზაში რომ წარმოუდგენათ თეატრში წარჩინებული ტრაგედია სოფოკლოსი ზ ევროზიდისა, ასე სალხის ჭდევა არა ეოფილა, რაც აქა ვნახე. რამწავს დამინახეს, შექნეს კიუინი, ტაძის ვგრო ზ ისეთი ანბავი იყო რომ ეურთ სმა აღარ ისმოდა. აკტორები, მუზიკანტები, ზოეტები სიშურით კინაღამ დაიხოცნენ; ასე რომ ზარტიაც კი შეადგინეს კულისებში, რომ ეგები როგორმე დაველუზნეთ.

როდესაც ეს ხმაურობა დასცხრა, ორმა კაცმა ფოდნოცით მომიტანეს საჭმელი ზ ღვინო. ჩემა მასწავლებელმა მიბძანა მეჭამა, მაგრამ მე როგორღაც უცებ მადა შემეგრა ზ ეს საჭმელი საზინდად მეჩვენა; ამას გარდა აქეთ იქით ვიუურებოდი რა მეძინოდა, ან ლო-

ში არ მოეშოთ ჩემსედ, ან ფოცხვერი დასაჭიდებლად.

სალხმა რომ მნასა არასა ვჭამ, შექნეს უკმაყოფილებითი ვაჟანი, თუმიცა ძრეულა ცდილობდა ჩემი მასწავლებელი აღმესრულებინა იმისი ბძანება, მაგრამ მე მაინც გარინდებული ვიყავი. თვატრი იყო ჩემის გულისათვის ჭ მსწავლული ვირი კი, არას სხადიოდა.

—ქრისტიანის ქალი წარმოგვიდგინეთ წინ!

—ქრისტიანის ქალი მოიყვანეთ!

—ჩქარა ქრისტიანის ქალი! ისმოდა ყვირილი ოთხივ კუთხითგან. ჰირველად არ მესმოდა, თუ რასა ნიშნავდა ესა, ბოლოს ვნახე ახადეს უკანა ფარდას ჭ გამოჩნდა იმის უკან მშუწნიერი ქალი, ეს ქალი თითქოს სადღაცა მენახა, მეცნობოდა. მკონია მენახა ოთხის წლის წინეთ, ოჰ, იუზიტერო! ეს ხომ ჩემი მშუწნიერი ჰალესტრია!.. აქ სულ საქმე გამოაშკარავდა. უეჭველია ჩემ შემდგომში ამ ქალს ქრისტიანობის სარწმუნოება მიეღო. როგორღაც შემთხვევით ამ ქალაქში მოსულიყო ჭ რომ დაესაჯნათ ქრისტიანობის მიღებისათვის, მოიყვანეს ჭ ჩემთან უნდა ჰური ეჭმათ; ჭ თუ ძალას მოიხმარებდა, მაშინ ზედ მიუსევდნენ ლომებს ჭ ფოცხვერებსა. ეს რომ ვნახე, რომ დავინახე იმისი უმანკო მშუწნიერი სახე, მაღა უფრო დამეკარგა; ან რა ჭამისა მცხელოდა. მაშინათუე ეს ფიქრი მომივიდა, რომ ეგები როგორმე მეშველა იმისათვის. ყველამ იცის, თვატრში მოტყუილებისათვის, სალხი რასაც ჩაიდენს ჭ ამისათვის მეც ცუდი ბოლო მომიელოდა. რა შექნა? რო-

გორ მეძუელა ან ჩემი თავისათუხ, ან ზალესტრასათუხ. სიკუდილადინ ვირად სომ არ დაფრებოდო!

— ჩქარა დაიწუეთ, თუ არა ზ, გამოუშუეთ დათვი!

— ლომები მანც მიუშუეთ სუდა!

— ჩქარა დაიწუეთ!

— დაკარგეთ მანდედან მსწავლული ვირი! მოკალით ცრუ მსწავლული!

— ქრისტიანის ქალიც თან დაკალით!

— ლომები, ფოცხვერები, ჩქარა მიუშუეთ! — ისმოდა ეს სმა ოთხივე მხარითგან.

მე დავიკარგე. უეურებ ზალესტრას ზ ეს საშინელი სიტყვები თითქოს იმას ამსიარულებენო!..

შიშისაგან შევხტი მაღლა, მინდა გავარდნილიყავი სადმე. სალსს ეგონა შტუკა გააკეთაო, შექნა ხარხარი ზ ტაშის კვრა.

მერე რა მოვედი გონებასედ, მივიხედ-მოვიხედე. რასა ვხედავ. ოჰ ღმერთო! უცებ ვხედავ, ჩამოეშო ჭყერითგან ძირს დიდი არწივი ზირ ზ ზირ ჩემკენ, რომელსაცა ნისკარტით ეჭირა ვარდებით სავსე კალათა. ეს კალათა დაუშვა წენარა ჩემ წინ, რომლითგანაც გადმოცვივდა მშუტნივრად გაშლილი წითელი ვარდები. ეს რომ ვნახე, სიხარულით მივარდი ზ დაუწეე ჭამა.

მაუურებელს სალსს ასე ეგონა, ესეც აფიშაში არისო, რომ ვარდებსაცა სჭამსო ზ შექნეს კიდევ სიცილით ტაშის კვრა.

ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ განგება ვჭამდი

ვარდებს. შექნეს ფეიროლი, ვირი ვარდსა სჭამსო!.. ბრავა ვირო! ვივატ! ერთი ფოფა ჭ ერთი ანბავი იყო!

მე ამათ ქებას არა ვსაჭიროებდი, ჩემი მწუსარება მაწუსებდა. მე ვჭამდი დიდის მადით ვარდებსა, როგორც ჩემს დამსხნელსა წამალსა, ოჰ, საკურველებო! მაშინათვე შევიცვალე. კუდი გამიქრა; უურები დამიმოკლდა, თითები გამისწორდნენ ჭ ბოლოს შევიქენი ნამდვილი კაცი, როდესაც გავიმართე წელში, როგორც კარგი ტანოვანი კაცი, ვიდრე ამოდენა ხალხის წინა!

ვერ შევიძლანთ წარმოიდგინოთ ის საკვირველება, რა საზრველებაც ჭ სასწაულიცა ნახა ხალხმა. როდესაც ზირველი საკურველება დასცხრა, მრთელი ხალხი აღელდა.

— დაწვით ეგ წვეული! ფეიროდნენ ზოგნი. დაწვით ეგ ღუთის მტერი! აქვე!. ამ საათში!

— ეგ კუდიანია! ქრისტეანია! დაუმატეს სხვებმა.

— შეიძლება ახლა სსუა ზირუტევათაც გადაიქცეს...

— დაწვით!

— სამართალს მიეცით ეგა!

— მოითმინეთ, დააცადეთ, გონია ლაზარაკს აპირებს!

— დაწვით! განასამართლეთ! უური უკდეთ! ახლავე! ამ საათში! ჩქარა! ვნახე რომ ჩემი საქმე ცუდად იყო. მე მაშინათვე მივარდი ზრეფეკტსა, რომელიცა ჩემს ბედობასუდ ისიც იქ იყო. ამ დროს ერთი ქურუმი წამოდგა ფესხედ ჭ დაიწყო ლაზარაკი. ხალხი გახუდა, დაწუნარდა.

— როგორ არა თრთით შიშისაგან, მოქალაქეო, უოვლად შემძლებელთ ღმერთებისაგან, რომელნიცა არსებობენ ოლიმპისის სიმაღლეზედ! ხომ ნახეთ საღმრთო ფრინველი ღმერთებისგან გამოკსავნილი, რომელმაცა მოიტანა საიდუმლო კალათა? იუპიტერმა მოახდინა ეს დიდი საკვრველება! იმან გადააქცია კაცი ვირად, რომ ვიცოდეთ იმისი უოვლად შემძლებელობა. ეს ამისათვის რომ დღეიდგან უფრო მტკიცედ ვიდგეთ წინაპართ სარწმუნოებაზედ!... ეს ვირი კი აღარ არის; ეს არის კაცი და ძრიელ წმინდა კაციცა. მე ეს ახლა ამიუვანია ჩემს საფარველსა ქვეშე!

— ხაირო, ზევს!.. ვივით იუპიტერ!.. და განძლიერდეს ღმერთების ღმერთა იუპიტერი!, დაწვიოთ ქრისტანის ქალი. დაივიროს ხალხმა.

მე ვიდექი კიბეზედ, რომელიცა ჩადიოდა ჰრეფეკტის სადგომ ალაგთანა, ეს რომ შევიტყუე, ჰალესტრასათვის ძრიელ შეეწუსდი, ბედნიერი ფიქრი მომივიდა ამ დროს და ავიშვირე კელი.

— ჩუმათ! ჩუმათ! შეიქნა ხალხში უვირილი. წმინდა კაცსა სურს ლანაჩაკი.

ამოდენა ხალხი გაჩუმადა.

— ილანაჩაკე წმინდა კაცო! გამოკვიცხადე იუპიტერის ნება, რომელმაცა ვირისგან კაცად გადააქცია და შეგქმნა რომის მოქალაქედ. რა ნებაჲს ღმერთების მამას იუპიტერსა?

— ღმერთების მამას იუპიტერს ისა ნებაჲს, ვთქვი მე

რს ავიძაღლე სძა, რომ არავისა აქეს უფლება სდევნი-
დეს იმისგან გაჩენილს კაცსა, თუ ქალსა ჭ ამისათვის
ვიბრძანებთ ახლავუ განათავისუფლოთ ეს უმანკო ჭ მარ-
თალი ქალი, დასჯა ცოდვილისა იმისი საქმეა ჭ არა
თქუწნი. გეშინოდეთ იმისის წერობისა!

— განათავისუფლეთ ქრისტიანის ქალი! დაიუვირა
ხალსძა, რომელთა შორის ჰრეფეკტიც ამას იმეორებდა.

ორმა ჩაფარმა ჰალესტრა მიიუვანეს ჰრეფეკტთან,
რომელმაცა მოისო თავის გვერდზედ. ამ დროს მეც
მიუვიდი იმასთან. ჰალესტრას შვეცტერდი თვალებში ჭ
იმასაც დიმილი მოუვიდა, ამ ქალმა მაშინვე მიცნო,
როდესაც ვარდებს ჭამა დაუწევი.

ჰრეფეკტმა მიჩვენა სკამი, მეც დავმჯდარვიყავი ჭ
უბანა წარმოედგინათ თეატრში სსუა ავიძაში დანიშ-
ნული მოქმედება, გარდა მსწავლულის ვირის მოქმედე-
ბისა.

ლომი ჭ ფოცხვერი გამოუშვეს სცენასედა.

ეს წარმოდგენა რომ იყო, დაუწეე ლაჰარაკი ჰრე-
ფეკტსა ლათინურს ენასედა:

— უგანათლებულესო გრაფო... მსურს მოვასხენო
თქუწნს უგანათლებულესობას....

— შენ გარგად ლაჰარაკობ ლათინურსა? სთქუა გან-
კვირვებით იმანა.

— ჩემნი მშობელნი ბუნებითი რომაელები არიან,
მიუგე მე, ისინი სამსახურისა გამო გადმოსასხლდენ
ასაში...

— ძრეელ კარგი! დაუმატა გრაფმა, — შენ მშობ-
ლებზედ მერე მოვილანაწაკოთ!.. გამიგონე ზღუტო!
რას ნიშნავს ეგ შეუწოვარი სიზღუტე? შენ იყავ შეკერი-
ლი ვირის ტყავში და გინდოდა მოგეტყუებინა ვეფელს
მოქალაქენი?... მაგრამ მე კი ვერ მომატყუებ!

— გეფიცები იუნიტერსა... ჰატვიის ცემით მოვასწე-
ნე მე.

— სმა ჩაიწვიტე! სთქუა გაჯავრებით ჰრეფეგტმა.
იუნიტერს აქ ნუ რევ! ქურუმს ნება მივეცი თოქუა ხალ-
ხისათვის სიცრუე; მაგრამ მე... მე ვიცი რომ იუნიტე-
რს აქ დანაშაული არაფერში აქუს. შენა და ქურუმს
მოლანაწაკებული გქონდათ განგებ ეგ საკვრველებსა მო-
კვდინათ და მოქალაქეთათვის გონება დაგებნელებინათ.
ეს ქურუმი დიდი ზღუტია, ამას თქმა აღარ უნდა!.. შენ
არ იცი შენ უმკნასოვ, რომ იუნიტერს არ შეუძლიან
სასწაულის მოხდენა იქ, სადაც ჩემი საბძანებელი არის!
განა მე აქ მასწარათაც მიგდებთ! მე ამ ქურუმს ისეთს
აღვს უკრავ თავსა, რომ ცისა და მიწის მეტს ვერასა
ხედავდეს; შენ კი მე მოგირიგებ საქმეს, ჯერ დამაცადე!..
რა ავანსაკები ეოფილან, ხედავთ. არა, საიდან მოიგო-
ნეს ეს არწივი რომ მოვიდა და კალათა მოიტანა!

— მე თქუენ გამლევეთ ჰატვიოსან სიტყვასა, უგანა-
თლებულესო გრაფო, რომ მე თითონ აქ არაფერი მე-
სმის, ჩემი თავს გარდასავალი ისეთის საკვრველებით
სავსეა, რომ გაციოთ თქუენც ძრეელ გაგიკვირდებათ,
ან საითგან მოვიდა და რა შემთხვევით ის არწივი, ჰა-
ტიოსნებანს გეფიცები არ ვიცი.

— ის ჩემი ქალბატონი ფელოკლეი იყო. ჰსთქუა ზალესტრამ. ეს ოთხი წელიწადია თქვენ დაგეკებთ.

მაშინ კი სულ შევიტეე, თუ როგორ ეოფილიეო საქმე.

— განა ღამასო, ამ სიზღუტეში შენცა რეულხარ, მიუბრუნდა ზრეფეკტი ზალესტრასა. შენ ამას იცნობ კიდევ? თქვენც კეტეობათ ერთს ზღუტების ხროვას ეკუთნითო, დამაცადეთ ჯერს!

— გონიერო გზაფო! მოვასხენე მე, შემიძლიან მოგასხენო რომ ამ ქალს დიდი ხანია ვიცნობ; ეს სრულებით უმანკო ჯ მართალია. მე მქონდა უბედურებითი შემთხვევა, ტანსუდ წაგისვი ის მასი, რომელსაცა სმარობდა გამოჩენილი მისანი, ჯადოქარი, ფელოკლეი, რომლის მიზეზით შევიქენი ვირი; თორემ ნამდვილად გახლავარ კაცი, ამასთანავე ფილოსოფოსი, რიტორი, ისტორიკოსი ჯ გრამატიკოსი. ჩემი სახელი ბრძენთ საჩესუბლიეოში განთქმულია, ბევრი თხსულებს დამიწერია, იქნება ზოგი ერთი თქუწნც წაკეითხნოთ.

ზრეფეკტი აქ როგორღაც დაუოყდა. იმას სჯეროდა თილისმა ჯ მერე ალერსით მკითხა.

— თქუწნ რა გქვიანთ?.. ვინ არიან შენი დედამამანი? რომლის ქალაქითგანა ხარ?

— ჩემი სახელი გახლავთ ლუკა. მე გახლავარ ახანის ქალაქითგან. ჩემს ძმასა ჰქვიან დეკრიანე, სწერს ჯ მკითხავიც არის.

— მართლა თუ! სთქუა გაკვირვებით გზაფმა; რა წა-

მიდგა უყვხედ ზე კადამეხუია. დეკრიანეს ძრეულ კარვად ვიცნობ, გონიერი ზე ღირსეული კაცია ისა. იძან მიკითხა ზე წინათჟე მითხრა, ორჯელ კონსულად იქნებო, მართლდაც ისე მომიხდა. შენ დედ-მამასაც ვიცნობდი, დიდი მეგობრობა მქონდა იმათთან. შენ არ მატუეებ ლუკავ? შენ სწორეთ შვილი ხარ ჩემის მეგობრის ლუკა ვალენტინისა?

— უბძანეთ ციხეში ჩამსონ, თუ კატუეებთ. არა ჯემ-მარტივად, მე ჩემ სიცოცხლეში სიცრუე არ მითქომს. ჰკითხეთ თუნდა, აი ამ ქალსა, თუ საბერძნეთის მსწავლულმა კაცმა, რა ტანჯვა მიიღო მრთელი ოთხი წელიწადი ვირის წოდებაში, მე შევიქენი მსხვერზლი ჯადოქრობისა, ის არწივი, რომელსედაცა მკითხავდით, ფილოკლეი იყო; ზირველი ჯადოქარი მრთელს საბერძნეთში.

მე უანბე დაწვრილებით ჩემი თავს კარდსაზავლი, ზალესტრამ ჩემი ნათქვამი დაამტკიცა. ზრეფეკტი იკვირვიდა ზე ეშინოდა, ვაი თუ მეც ასე დამემართოს როდისმეო.

იძან მომიფანა თავის სახლში ზე დიდის ზეჯივის ცემით მინახამდა, როგორც მეულის მეგობრის შვილსა. ზალესტრაც თავის მოფრველობასა ქუჭშე მიიღო ზე აღუთქუა გათხოვება კარვ კაცსედ.

ჩემს მძამ დეკრიანემ გამომიგზავნა ფული ზე გავემგზავრე ჩემის მშობლის ქუჭყნისაკენ, სადაცა სხუათა ზურაცხელ ჩემთა თხსულებათა, დაუმატე ერთი კიდევ

კარგი თხზულებს, — თუ რა ვადაძნდა მე ფილოსოფოსს, რიტორს, ისტორიკოსს & გრამატიკოსს, ვირის ტყავში; იქნება ახლაც ვირის ტყავში ვიყო განფუჭილი, ვინ იცის; მეცნიერ კაცს ასე უუურებენ!.... ამითი ვათავებ ჩემს მოთხოვნასა.

ლუკა.

ასანა ლეკის თავს კადანავალი.

(თავისუფალი ნაწილი.)

თუ მოისვენებთ მე გასლავარ შთამაძველობით ლეკი, ვუბის ქალაქითგან, სადაცა სიუმაწვილითგან მამა ჩემი სცხოვრებდა. მამი ჩემის სახელი იყო მაიმად-ალი; დედი ჩემისა ოღლან ბაჯი; ჩუწნ, შვილები ვუვანდით ოთხნი: ორი ვაჟი ჭ ორიც ქალი. ჩემს მშობლებს ვუვლასკედ მეტად მე უუვარდი; მასსოვს რომ ვოველთვს როგორც ისინი, ისე მცნობები მეძახდნენ კეთილსა, ამისათვის რომ ვოველთვს სხუტბი მეპრალეობდნენ; მაგრამ სშირად მტუქავდნენ კიდევ ჩემის სიანხლისა ჭ კერობისათვის. როდესაც სხუტას ვისმე შეურაცხებას მიაუენებდნენ, მე ძრიელ გამოვესარჩლებოდი, ან თუ რა-შიმე ძალას დამატანდნენ, მეც წინააღმდეგი ვაუსდებოდი, ძრიელ მეჯავრებოდა ცემა ჭ თუ გამიბედავდნენ ცემას, მაშინ უფრო მოუმატებდი სოლმე დანაძაულსა.

მამა ჩემს, ადრე, შინაურის ჩხუბის ჭ უკმაყოფი-

ლეკის გამო მოკლა ერთი უბელი, სასელად საფარ-
 ბუკი, რომლის მიხედვით იძალავებდა დადისტის მთებში,
 იქაურ ლეკებში; ცოლძვილი კი დატყვევებული ჰყვანდა
 მანგლიკენდის სოფელში, უბასედა ახლოს. რა დაწან-
 წალებდა ტყე-ღრეში, ხანდის-ხან მოვიდოდა შორი ახ-
 ლოს ჩუმათ ჩუჭნის ანბის საკითხავად. ტყეში, სადაც
 შვეიტეობდი რომ იყო, მიუტანდი სოლძე საჭმელსა.
 მანგლიკენდის სოფელში მცხოვრებთა ეს ანბავი იცო-
 დნენ, მაგრამ იქაურის ჩვეულებით, არავინ არ ერეოდა
 ამ საქმეში და მამა ჩემს არავინ იჭერდა. ბოლოს ამ
 კვარი ცხოვრება მამა ჩემს მოხესრდა და დაუწყო ხე-
 წნა მანგლიკენდის მამასახლისებსა, რომ მტრებთან შე-
 ვრიკებინათ, რომელნი მტრებიც ივენენ საფარბეგის
 სამნი ძმები რომელთაცა არათუ შეირიკეს, რა
 შეიტყეს იმიხი ბინაობა, დაუწყეს იმ დღითგან ძებნა,
 რომ როგორმე სისხლი აეღოთ. ერთხელ რა წაუღე
 მამა ჩემს ტყეში საჭმელი და დაბრუნდი შინათკენ, (მა-
 შინ რვა წლისა ვიყავი) ჭურჭელი კელში რომლითაც
 საჭმელი მიუტანე მოვიდოდი კხასედა, — უცებ, შემხვდნენ
 ეს სამნივე ჩუჭნი მტრები, სამივე ძმები ერთად.
 ეს რომდავინახე, ვერ არ დავენახე მიველი და
 ბალახსედა მითომ და დასასვენებლად ვიჯექი, — ეს
 ჭურჭელიც ძაღალ ბალახში წაუვადლი; მერე
 ავდექი და გამოვწიე, იმათ რამწავს დამინახეს, შემაყენეს
 და დამიწყეს კითხვა: თუ ვისი შვილი ვარ, საიღამ მო-
 ვივარ და რისთვის ვყოფილვარ? მე მაშინათვე უთხარი

დაუძალავად, წადგანც მივსული რომ უჩემოთვე იცოდნენ ვინც ვიუავი ზ ესეც უთხარი, რომ დედამა საჭმელი გამატანა ტეში მამაჩემთანა მეთქი. ერთმა იმათგანმა დამაწვეიტა დედამიწასედ, სანჯლის წვერი დამაჭირა ზ მკითხავდა რა ალავს არის მამაშენიო? მე ძალიან შეეშინდი ზ რა კელი ვტაცე სანჯალსა, თითები სულ დავისნივე; საფარბევის მეორე მამა შეავენა ესა ზ უთხრა: მოიცა, ნუ ჰკლავ, ეგ ვეელას ვეეცხვი-სო, მეც რასაკურეელია შიშისაგან, ალუთქვი ვეელა მეთქვა. როდესაც მკითხავდნენ, რა არის უფრო შევამინოთო, გული დამიჭრეს სოვი ერთს ალავს სუბუქათა, მე კიდევ ის განვიმეორე. მსოლოდ ერთი სიცრუე ეს უთხარი რომ, საცა ზ რომელს ტეშიაც მამა ჩემი იყო იმ დროს, ის ალავი კი არ მივასწავლე, სხუა ალავისაკენ გაუშვირე კელი. ამის მეტი რომ ვერა შეიტყეს რა ჩემგან, ჩემი ტირილიც შეიბრალეს ზ თავიანთ უფროს მძასაც გაუკონეს, რომელმაცა უთხრა: თავი დანებეთ მაგასო, ეგ სულელი ზ რეკენი ბაშვი არისო, მაგას რა შავი ქუა გაეგება ზ ან მაგისი მამა კელითგან სად ჯანაბას წაგვივაო.“ როდესაც შინ მოველი, დედა ჩემა სისხლიანი ალევები, სულ ერთიან მომბანა ზ კელიც შემინვია.

მეორე დღეს ეს ანბავი რა შეეტყო მამაჩემს ტეში, ჩამოვიდა სოფელში, სადაცა მამასახლისი ზ მოხუცებული კაცები შეურილნი იუვნენ ზ ევედრებოდა შეერიგებინათ როგორმე საფარბევის მშებთან. ამ საღვსმა მოილა-

წარაკა ბ კადასწვეიტეს ესრედ: რადგანც მამა ჩემი დი-
დი ხანი იყო რაც დამწოდა აქა იქ მთებში, სიუმაწვი-
ლით დანაშაულისათვის, ბ ესე დასჯითაც საკმაო იყო
რაც კადანდა, — შეიბრაღეს, მოიხმარეს უოველი ღონის-
ძიება ბ დაიოლიეს ეს მტრები, აღარ აეღოთ სის-
ხლი, მიეტყუებინათ ბ შეერიგებინათ. ნიძნად შერიგები-
ნა ბ ასალის მეგობრობისა, როგორც იქ ჩვეულებად
იყო, მამასემი მიიწვიეს თავიანთ სახლში სტუმრად
ორი თვე ბ ინახავდნენ როგორც კარგს ასლო მონა-
თესავესა. ამ ვადის შემდგომს მოვიდა მამა ჩემი ბ ვც-
ხოვრობდით თავისუფლად ჩუწნს ძველს სახლკარიანო-
ბაში სოფელს კადასიხორაში. ორი წელიწადი სიამოუ-
ნებით ბ მოსვენებით ვცხოვრებდით ბ უვლიდით რო-
გორც ხესილის ბაღსა, ისე სასნავ მინდვრებსა; ამ დრ-
ოს განმავლობაში არაფრისთანა შემთხვევას არას წავ-
წედომივართ; მაგრამ, გაუწერა ღმერთი ჩუწნს ცოდოს
ბ შესამეს წელიწადს რივი ჩემსედ მოდგა. ამ დროს ვი-
ჯავი თერთმეტის წლისა.

კადასიხორის სოფელში იყო ერთი წისქვილი, იმ
არსსედ, რომელიც არსი გამოტანილი იყო მდინარე
გუსარჩაითვან. ამ მდინარის წყალით ბევრნი მცხოვ-
რებნი სარგებლობდნენ, მამასადამე ვეულანი ერთობ ცდი-
ლობდნენ კარგად შეენახათ, სადაც საჭირო იყო გაეკე-
თებინათ. დრო გასაფხულისა იყო ბ ისე მოხდა რომ
წყალი დიდი იყო ბ აღელვებული, ასე რომ დაცდა
აღარ შეიძლებოდა ბ უნდა სათავეში ამ არხის წყალი

კადაგდოთ, რომ უფრო არ წამსდარიყო. იმ სოფლის მანგულიკენდის მცხოვრებნი სადაცა აღრე ჩუწნა ვცხოვრებდით მოვიდნენ ჭ სთხოვეს, ეშუელათ არსის დაწუგეტაში; ჩუწნი ხალხი ამ დროს ზოგი ტყეში იყო შემისათჯს ჭ ზოგნი მინდორზედ სამუშაოთ, მამასადაძე შემწეობას ვინ მისცემდა; ამასუდ იმ კაცებს, რომელნიცა იუვნენ ორასამდინ, ჯავრი მოუვიდათ ჭ ბევრის შუოთის ჭ წერომის შემდგომს გაჯავრებულებმა მივიდნენ ჭ წისქვილი დაგვინგრიეს. გულს მოსული ემაწვილი, რომელიცა იმ დროს იმ წისქვილში იყო, გამოვარდა გარეთ ჩაქუჩით, რომელიცა ერთს კაცს ისე დაჭკრა, რომ იქვე მოკუდა. აქედან შედგა საშინელი შუოთი; ამასუდ მოცვივდნენ ჩუწნი სოფლელები ზოგი მინდორითგან ჭ ზოგნი საითგან, — ამ შეჯახებაში ბევრნი დაიხოცნენ ჭ ბევრნიც დაიჭრნენ ორისავე მხრითგან. ამ დროს მე ერთს ალაგს არსში, სადაცა დაგუბებული წყალი იყო ვბანაობდი, ზოგი ერთ ჩემ ტოლებთანა; როდესაც ეს ვვირილი შევიტყეთ, ჩუწნც იქითგან გაიქცით ცნობის მოყვარობით. ჩუწნში იუვნენ ხუთნი ემაწვილები ჭ ორნი კარგად მოხრდილნი. ჩემა ტოლებმა ეს სისხლის ღვრა რომ ნახეს, წვრილები შიშით მაშინათვე გაიქცნენ ჭ ის ორნი მოხრდოა რომელნიც იუვნენ, იქვე ახლოს ბაღში, რომლის მეზადეც ამ ჩხუბში ვრივა, შევიდნენ, რადგანც უნატრონო იყო სილის მოსაწაობად. ჩუწნი სოფლის ხალხნი რადგანც ცოტანი იუვნენ, ვერ მოერივნენ მანგულიკენდის სოფლელებსა, —

აღაგობრივ დარწმით სუთი მკუდარი, ერთიც ძრიელ და-
 ჭრილი, რომელიცა ამ ალიაქოთის დროს ჩავარდა არ-
 სში. ეს რომ ნასეს ჩუწნმა მტრებმა, მივიდნენ ზე ის
 დაჭრილი შიგ იმ არსში ჩაჩესეს; ეს რომ ვნასე, ძრი-
 ელ შეშებრალა ჩემი ერთი სოფლის კაცი, გაჯავრებუ-
 ლმა წამოვავლე კელი ბარსა ზე დაგვარი რაც ძალა ზე
 დანე მქონდა თავში ერთს იმ კაცთაგანსა, რომელიცა
 ასე შეუბრალეზადა სჭრიდნენ ნაჭერ-ნაჭერად ჩუწნებუ-
 რსა კაცსა. მაშინ თერთმეტის წლისა ვიყავი, ეს რომ
 ნასეს, იმათ მე დამიჭირეს, რომ მიცნეს, რადგანც ადრე
 იმათ სოფელში ვცხოვრებდი, ისინი გაჭკვირდნენ ჩემს
 გამბედაობასა ზე უოჩალს შემასდნენ,—მაცრამ მანც მა-
 გრა შეკავებული ვეზანდი ზე უნდოდათ ეცემათ ჩემთვის.
 მე ვტიროდი, ვევიროდი გაანჩსლებული ზე ვკებნდი კე-
 ლებში, რომლითაც ვეჭირე. ისინიც ხან მიევაგებდნენ,
 ხან მიჯავრდებოდნენ, ბოლოს კელითგან გამოუსხლტი
 ზე ერი ჰა, გამოვიქეცი! ჩსუბიც კათავდა, ვეელანი თავ-
 თავის სახლში წავიდნენ, არხი ვეელას დაავიწუდა, იმ-
 ისი ვიდასა სცხელოდა. როდესაც ეს ჩსუბი იყო, მო-
 რითგან დედაკაცები იუურებოდნენ, ამ ანბავსა სედავდნენ
 ზე ესეც დაინახეს, თუ როგორც შეიპარნენ ჩემნი ორნი
 ამხანაგნი ბაღში ხილის მოსაპარავად. სადამოხედ, და-
 ვვირეკეს ჩემის ტოლებით ზე მიეგასნეს მამასახლისის
 ზე სოფლის ურილობაში. მე ძრიელ მაქებდნენ ზე ძარი-
 გებდნენ, რომ ეოველთჯს ასე უოჩაღად მოვქცეულიყავი,
 მეორეებს, ჩემს ამხანაგებს კი, ზირში შეაფურთხეს ზე

გამოყარეს, ერთი ჩემ ამხანაგთაგანი სწუსდა & ამ გვა-
რი შეურაცხების მოცემისათვის ეუბნებოდა, წავალ
ჩუქნი მტრებს ახლა გადაუსდიო, მაგრამ იმათ ეს არა
ქნეს; ამის გამო ის ჩემი ამხანაგი აპირებდა გაჯავრე-
ბული წყალში თავის დასრჩობასა, მაგრამ თავის დამ
არ გაუშო & ურჩევდა, ამის სანაცვლოდ მოეკლა მაგუ-
ლიკენდის სოფლის ერთ-ერთი კაცი, რომლით დაიბა-
ნდა თავის გაუხატურებასა.

ჩუქნი სოფლელები ერთს დღეს შეიყარნენ & გა-
დაწვიტეს, რომ იმ დღითგან ჩუქნი ისე გვეუბრებინა
მანგულიკენდელებისათვის, როგორც მოსისსლე მტერთა-
თვის, & ყოვლის დონის-ძიებით ვცდილიყავით აგველო
იმათაგან სისსლი. ამ ვაღმაელის დროს სსუათა მო-
რის, სამი მანგულიკენდის სოფლელები სამუშაოთ ეო-
ფილიყვნენ შორს მინდორში, რამდენიმე დღის უკან გა-
მოიარეს ჩუქნიკენ, იმათ ჯერ ეს ანბავი არ იცოდნენ. რა-
დგანც ისინი ჩუქნი მცნობები იყვნენ იმ დამეს ჩუქნსა
შემოვიდნენ, მამა ჩემმა უანბო იმათ რაც ანბავმა გაი-
არა & ურჩევდა გარეთ არ გასულიყვნენ & მეორეს დღეს
ჩუქმათ განარულიყვნენ თავიანთ სოფელში, მაგრამ ეს
სტუმრები იმათ კიდევ ენახათ & მრთელმა სოფელმა
შეიტყო, რომ მამა ჩემი ჩუქნი სოფლის მტრის კაცე-
ბს მაღავდა თავის სანსლში. იმათ კაცი გამოგვიგზავნეს,
რომ ეს სტუმრები კელ შეკრული მიგვეცა სოფლისა-
თვის. მამა ჩემმა გამოგზავნილს უთხრა: სტუმრების გა-
ცემა, რომელნიცა ჩემის ჭერის საფარველს ქვეშ არიან,

არასკნით არ შემიძლიანო,—მე თითონ, როცა სოფ-
 ლითგან გავარდნილი ვიყავი, რამდენიმე წელიწადი თავს
 ვაფარებდი იმათ ჭყრს ქვეშა ზე არც ერთმა იმათგანმა
 არ გამცაო. ბოლოს ესეც დაუმატა: მრთელი სმელეთი
 რომ შამადგეს, მრთელის სახლობით ელეები რომ და-
 ცეჭრათ ზე ამიკლოთო, მაინც ჩემს მეგობრებსა ვერავის
 ვერ გავცემო, ამისათვის რომ, სტუმარი თუ უსალოე-
 სი ზე თუ უსადრმთოესი ნათესავი არისო. სოფლის
 მოხუცებულმა კაცებმა არჩიეს, რა ერთად შეიყარნენ ზე
 გადასწვიტეს, რომ შამა ჩემი ამ სიტყვებით მართალი
 იყო, მსოლოდ შეკრეს ზირობით, რომ იმ დღითგან
 მტრის-სოფლელი თავის სახლში აღარავინ შეეშო,—
 მაგრამ იმათ, სადაც რა კსები იყო, ეველგან ჯამუშები
 დააყენეს, რომ როდესაც ეს ჩუწნი სტუმრები წავიდო-
 დნენ, კსაზედ აეჩესათ. ორნი ამ ჩუწნი სტუმართავანნი,
 როგორც იყვნენ რა გაიზარნენ ღამით, შინ მივიდნენ,
 თავიანთ სოფელში, მაგრამ შესამე ამხანავი მოკლეს იმ
 დროს, როდესაც გადაიზარებოდა ჩუმათ ჩუწნი ბადის
 ღობეზედ.

(ზოგი შემდგომში იქნება.)

1871 წელსა.

„ცისკრის“ დაბარება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილობრივ გაუკსავნელად თუ გაუკსავნით, 8 მანეთი.

რედაქცია იმყოფება კუკიას სიღზედ, შირსოვეის შენობაში, მარტირუსიანის სტამბაში. ქ. ტფილისში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს ზ თავის დროსედ არ მიერთოს, უმორჩილესად ითხოვს რედაქცია, მაშინვე აცნობოს ამ აღრესით:

„ცისკრის“ რედაქტორს ი. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено Цензурою 1871 г. 15 Апреля.